

VÅRE
ROVDYR

Nr. 3-4/2003

Årgang 17

Forsidefoto:
Hvit jaktfalk-
hann i Finn-
mark 2003.
Foto: Arve
Østlyngen.

Baksidfoto:
Perleugleunger
ved Ørbekken,
Elverum, mai
1981. Foto:
Arne Flor.

Våre Rovdyr

utgis av
Foreningen Våre Rovdyr

Adresse
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
2151 Årnes

Ansvarlig utgiver
Foreningen Våre Rovdyrs
styre

Redaktør
Yngve Kvebæk
Maridalsveien 225 C
0467 Oslo
22 95 08 66
yk@fvr.no

Redaksjonsmedarbeider
Viggo Ree
vr@fvr.no

Sats & layout
Yngve Kvebæk

Trykk
Stens trykkeri as
Dilling

Opplag
1.900

Web
www.fvr.no

ISSN 0801-4728

Kommentar

62

Side 63
Jaktfalkens
år 2003

Ny rovviltmelding

66

Revestreker

69

Side 70

Nytt forsøk
på å få ved-
tatt en felles
nordisk rovdyr-
forvaltning

Side 76
Grålabb

Aktivt fylkeslag i Østfold

78

Side 80

Sauerekord

Debatt

84

Landbruket presset frem en ny rovviltmelding

Etter sterkt press fra landbrukshold vedtok Stortinget at det skulle utarbeides en ny rovviltmelding innen utgangen av 2003. Fra naturvernhold var dette ikke noe ønske. Meldingen ligger nå på bordet takket være disse næringsinteressers påvirkning og skal om noen få uker behandles i Stortinget.

Meldingen legger det norske lovverket og internasjonale forpliktelser som føringer for en videre rovviltforvaltning. Lovverket er klart. Norge har et selvstendig ansvar for å ta vare på de villevende artene som rovdirene er en del av slik det går fram av Viltloven: «Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares». Det er også nedfelt i grunnlovens §110 b: «Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævne og Mangfold bevares.»

I likhet med den forrige rovviltmeldingen er det sauenæringen som er den begrensende faktoren.

Hvert år dør omkring 100.000 sauer på utmarksbeite som følge av driftsformen uten at det har vært rovdyr inne i bildet. I disse dyrene er det investert utrolig mange millioner kroner i offentlig støtte, og som nå bare forsvinner. Hvorfor prøver man ikke å dempe konfliktene i stedet for å øke antallet sauer i rovdyrrområdene? I rovdyrkommunen Lesja har antallet sau og lam på utmarksbeite økt med 4700 dyr fram til 2002. I rovdyrkommunene Skjåk og Snåsa har man økt saueantallet med henholdsvis 1650 og 3300 sauer på utmarksbeite

I tillegg har Snåsa fjellstyre lagt ut beiteområde for sau midt i et område hvor det jevnlig ferdes bjørn. En slik næringspolitikk legger opp til at det blir konflikt og ikke det motsatte. Hver gang konflikten inntreffer er det rovdirene som taper. I dag driver 5 promille av Norges befolkning med sau, men kun 1 promille driver med dette på heltid. Hvert år får denne næringen overført flere milliarder kroner i støtte som bl.a. skal dekke opp næringens underskudd på omkring 1000 millioner kroner. Er det denne næringen som skal legge premissene for den fremtidige rovviltpolitikken? Nei, all fornuft tilsier at så ikke må skje.

FVR ønsker betydelig større populasjoner av store rovdyr i forhold til i dag og i forhold til hva rovviltmeldingen legger opp til. Det må betydelig større slingeringsmann til. Dette viser den presisjonsforvaltning man har forsøkt seg på i noen år når det gjelder gaupe, og som har spilt fallitt i og med den dramatiske reduksjonen. Vårt mål er levedyktige bestander definert ut fra norsk territorium på samme måte som de mål og kriterier Sverige har nedfelt. Vårt mål er at et intakt økologisk samspill i store deler av landet skal gjenopprettes og der de store rovdirene inngår som en vesentlig del.

FVR synes meldingen også har en del positive ansatser, bl.a. når det gjelder omlegging av erstatingene og bruk av økonomiske virkemidler overfor jordbruket. Betingelsen er imidlertid at det blir gjennomført.

Arne Flor

Jakt- falkens år 2003

Av Per J. Tømmeraas

Med en 1000-årig historie er det nærmest ufattelig at jaktfalken har klart å hemmelig holde så mye av sin hekkebiologi helt opp til vår tid. Vi må 150 år tilbake til sameland for å finne våre første feltornitologer som oppsøkte arten i reiområdene. Disse pionerene var Lars Jonsen Gaino fra Kautokeino og Maria Magdalena Muotkajarvi, opprinnelig fra Finland. Det var i 1857 jenta gjorde den epokegjørende oppdagelsen og fant verdens første trehekkende jaktfalk i Nord-Finland. Dette fikk så sterk

Trehekkende jaktfalk for første gang i Norge. Store unger i reiret med en årvåken voksen hunn i toppen av treet. Fotografert i Trøndelag av Ingebrigt Kirkvold.

Over: Jaktfalkreiret med de fire ungene.
Foto: Ingebrigt Kirkvold.

Borgar (til venstre) og Ivar Elias Kulseth Kirkvold foran treet der de fant det første tilfellet av trehekkende jaktfalk i Norge.
Foto: Per J. Tømmeraaas.

gjennomslagskraft at Robert Collett feilaktig påstod at alle jaktfalkreirene i Finnmark lå i toppen av store furutrær. Siden den gang har en hærskare ornitologer gjennomtrålet Norge på kryss og tvers og aldri funnet et eneste trehekkende jaktfalkpar.

Ved middagstider 30. mai 2003 skulle brødrene Borgar og Ivar Elias Kulseth Kirkvold, på henholdsvis 11 og 8 år, gå på besøk til noen venner i ei hytte i nabolaget i Trøndelag. Helt oppe i fjellbandet kom de forbi ei gammel gran der det satt en fugl på et kvistreir og skjelte. Fuglekyndig folk ble kontaktet, og snart var det et faktum at guttene hadde funnet Norges første verifiserte trehekkende jaktfalkpar og blitt historisk – 146 år etter oppdagelsen i Lappland. Fire unger fløy ut til riktig tid i de første dagene av juli. Reiret, som var bygd av grove kvister, lå ca 10 m over bakken, og størrelse og litt «plastpynt» viste at ravn

hadde vært byggmester. Sterkt snøfall i eggleggingstiden ville trolig ha spolert hekkingen for falken da reiret lå så åpent til for vind og vær.

I Finnmark skjedde det også store ting i 2003 da Arve Østlyngen holdt en hekkende hvit jaktfalkhann, for ikke å si en «grønlandsfalk», under oppsikt fra januar til ungene forlot reiret i juli. Det som tidligere hadde vært en uoppnåelig drøm for enhver rovfuglentusiast, ble plutselig virkelighet på norsk jord. Her ble det gjort banebrytende observasjoner av blant annet paringer midt i januar! Maken var en 3-årig tradisjonell grå skandinavisk hunn, og hekkingen resulterte i 4 «vanlige» unger, helt ulik sin lyse far. Dette reiser spørsmålet om hvitfalken var en innvanderer eller om det i den skandinaviske genpoolen finnes anlegg som bare en sjelden gang manifesterer seg i lyse individer?

Hvit jaktfalkhann i nærheten av hekkeplassen i Finnmark i 2003. Foto: Arve Østlyngen.

Men det skal heller ikke legges skjul på at det ved flere anledninger de siste 10-årene er observert uvanlig lyse jaktfalker andre steder i Nord-Norge. Første gang vi våget å bruke navnet «grønlandsfalk» var i 1999, da en hann hekket i ett av våre kunstige reir i Troms.

Jan Ove Gjershaug stod for den tredje rekorden på jaktfalk denne sommeren. «Rekordobservasjon» var for øvrig en betegnelse som den kjente ornitologen Hans Thomas Lange Schaanning innførte på 1920-tallet da han beskrev første gangsobservasjoner i *Norsk Ornithologisk Tidsskrift*. Jaktfalkens vanlige eggkull var 3–4, men den kunne fortsette å legge opptil 9 dersom eggene ble fjernet litt etter litt. Fra Nord-Sverige kjenner man et eneste «naturlig» 5-kull fra begynnelsen av 1900-tallet, men ingen hadde til nå påvist 5 unger i et skandinavisk jaktfalkreir. Sensa-

sjonen ble et faktum da Gjershaug sjekket sine hekkelokaliteter i studieområdet på Dovrefjell og fant 5 velfødde, nærmest fullfjærete unger på reirhylla. Begivenheten lar seg heller ikke kamuflere bak et særdeles godt produksjonsår, da falken opp gjennom historien nødvendigvis måtte ha hatt mange slike blomstrende år. Midt i gleden var sorgen heller ikke langt unna. I et annet jaktfalkreir fant Gjershaug tre døde halv vokste unger. Obduksjonen viste at de var skutt på med hagle og fagmesig avlivet på rypejegervis med trykk mot ryggsøylen.

At det i jegerkretser finnes fundamentaler som tar loven i egne hender og bokstavelig talt begynner å kjempe mot vindmøller, er vel ikke noe nytt fenomen. Men å definere rødlistearter som den største trussel mot en funksjonell natur bærer galt av sted.

Regjeringens nye stortingsmelding om rovdyr er like kontroversiell som tidligere rovviltmeldinger. Vi gjengir her det meste av sammen-
draget og vår kommentar som kan oppsummeres som følger
— *tynt med rovdyr*

Den nye rovviltmeldingen

Meldingens sammendrag

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 110 (2000–2001) 25. januar 2001 ba Stortinget regjeringen legge frem en ny stortingsmelding om rovviltforvaltningen, senest innen utgangen av 2003. Det ble forutsatt at meldingen skulle bygge på internasjonale miljøkonvensjoner og hovedlinjene i rovviltpolitikken. Innenfor denne ramme foreslår regjeringen nye grep for å endre deler av dagens rovviltforvaltning. Samtidig har det gjennom prosessen med utarbeiding av meldingen vist seg at mange elementer i dagens forvaltning forsvarer sin plass i en ny og mer helhetlig rovviltpolitikk.

Meldingen omfatter rovviltartene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Regjeringen vil i hovedsak opprettholde dagens bestander av jerv og ulv i Norge. For bjørn innføres etappemål for bestanden i deler av landet for å gi tid og muligheter til nødvendige tilpasninger. Bestanden av gaupe er siden 1996 redusert med rundt 35 %, fra en minimum totalbestand på om lag 370–410 individer til 250–270 individer før kvotejakten i 2003. Regjeringen legger i meldingen opp til en viss økning av forekomsten av gaupe slik at det fortsatt kan sikres en sammenhengende bestand i Norge. Konkret innebærer dette nasjonale mål om minimum 65 årlige ynglinger av gaupe, 42 årlige ynglinger av jerv, 20 årlige ynglinger av bjørn, opprettholdelse av dagens målsetting om noen årlige ynglinger av ulv i Norge, og en forekomst av kongeørn minimum på dagens 850–1200 hekkende par.

De rovviltartene som finnes i Norge er alle i større eller mindre grad felles bestander med Sverige. Svensk rovviltforvaltning har derfor en stor betydning for den samlede

forekomsten av rovvilt i Skandinavia. Regjeringen har utformet de nasjonale målene i forståelsen av at deler av rovviltbestandene har en sammenhengende utbredelse på tvers av grensene til våre naboland. Det er disse sammenhengende bestander som i første rekke må legges til grunn når en skal vurdere de ulike bestandenes levedyktighet på lang sikt.

Det legges opp til at den fremtidige forvaltningen av rovvilt baseres på nye og store forvaltningsregioner for flere rovviltarter. Dette må ses i sammenheng med at rovviltartene har store leveområder. Både kommunegrenser og fylkesgrenser gir for sterke begrensninger i muligheten til å sikre en bærekraftig forvaltning av rovvilt som samtidig kan avveie og balansere hensynet til ulike konflikter på en helhetlig måte. For å sikre at lokale og regionale prioriteringer blir en integrert del av forvaltningen samtidig som det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovvilt blir ivaretatt, har regjeringen fastsatt nasjonale minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. De nasjonale bestandsmålene for de enkelte regioner er et resultat av grunnleggende vurderinger både knyttet til dagens utbredelse og fremtidige gode leveområder for de ulike artene, og til konfliktene artene kan skape. Det er i denne sammenheng lagt stor vekt på hensynet til å sikre sammenhengende rovviltbestander på tvers av regiongrenser og landegrenser, ettersom dette gir en større robusthet for overlevelse både på kort og lengre sikt.

Regjeringen vil erstatte dagens fylkesvise rovviltutvalg og dagens jervenemnder og

At Norge har få store rovdyr er viden kjent. Så få at det kan være vanskelig å skaffe rovdyrbilder tatt i vårt land. For tredje gang på rad stammer fotografiet av vill bjørn på forsiden av rovviltmeldingen fra et av våre naboland! I dette tilfellet er bildet tatt i Finland.

gaupenemnder med en rovviltnemnd for hver region. Disse nemndene vil i samarbeid med berørte parter utarbeide en forvaltningsplan for rovvilt i sin region. Det er høstet flere positive erfaringer med et partssammensatt sentralt rovviltutvalg. Det legges opp til en videreføring av et slikt partssammensatt organ på sentralt nivå gjennom å opprette et kontaktutvalg for rovviltforvaltning. Det legges opp til at utvalgets sammensetning balanseres bedre gjennom at interesser knyttet til samisk reindrift styrkes, og ved at både miljøorganisasjoner og forskning får en bredere representasjon. Som en følge av de foreslåtte endringene i rovviltforvaltningen foreslås også å oppheve dagens forvaltningsområde for ulv og dagens fem kjemeområder for bjørn.

Regjeringen vil stimulere til en økt alminneliggjøring av forvaltningen av rovvilt gjennom en økt regional deltagelse i beslutninger som berører lokalsamfunn, og gjennom en økt adgang til lisensjakt også på bjørn og ulv når bestandssituasjonen tilsier dette. Det er i Norge i løpet av de siste 10 årene til sammen felt 809 gauper gjennom kvotejakt, 156 jerv gjennom lisensjakt, og henholdsvis 9 gauper, 76 jerv, 15 bjørn, 16 ulv og 5 kongeørn gjennom skadefelling.

For bedre å ivareta hensynet til dyrevelfer-

den til husdyr og tamrein i utmark, vil regjeringen begrense dagens utbredelse av rovvilt noe, og søke å tilpasse saueholdet der det skal være faste forekomster av rovvilt. Det settes således ikke egne nasjonale mål om forekomst av gaupe og jerv i det viktigste området for samisk reindrift i Finnmark. Videre legges det opp til en avgrensning av området med fast forekomst av ulv slik at familieggrupper og revrmarkerende par av ulv primært skal aksepteres i områder øst for Glomma og sør for kommunene Alvdal, Tynset, Tolga og Os, samt utenfor det samiske tamreinområdet. For Vest-Norge settes fortsatt ikke nasjonale mål for yngling av rovvilt, med unntak av kongeørn der bestanden forutsettes opprettholdt minst på dagens nivå.

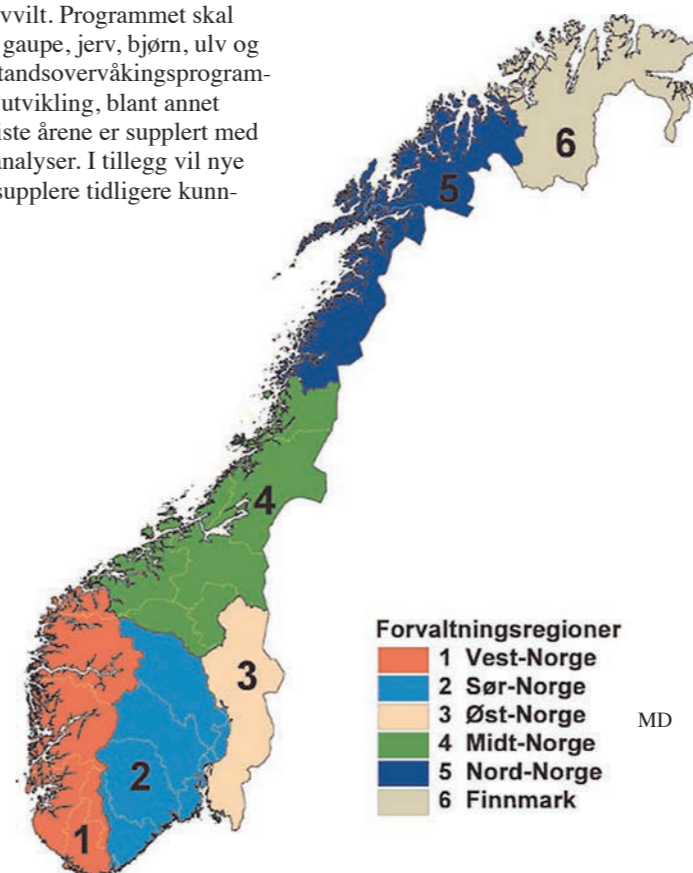
Fjorten prosent av driftsenhetene med sau søkte i 2003 om erstatninger grunnet tap av sau til rovvilt. Det vil fremover bli lagt økt vekt på varige driftstilpasninger eller omlegginger i saueholdet på de driftsenhetene og i de områdene der det skal være faste bestander av rovvilt. Slike driftstilpasninger vil bli stimulert både gjennom de ordinære landbrukspolitiske virkemidlene, gjennom egne midler til forebyggende tiltak og gjennom endringer i erstatningsordningen for rovvilt. For reindriften finnes få tapsreduserende tiltak og driftstilpasninger som ikke kommer i konflikt med næringens tradisjonelle driftsmønster og metoder.

Gode bestandsdata er avgjørende for rovviltforvaltningen. Det legges opp til en videreføring av hovedelementene i dagens nasjonale bestandsovervåkingsprogram for rovvilt. Programmet skal omfatte artene gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Bestandsovervåkingsprogrammet er i stadig utvikling, blant annet ved at det de siste årene er supplert med viktige DNA-analyser. I tillegg vil nye registreringer supplere tidligere kunn-

skap, slik at det gradvis bygges opp en solid kunnskapsbase som bør oppnå en økt lokal aksept. Denne kunnskapen vil i sin helhet bli gjort tilgjengelig for allmennheten gjennom egne nettsteder. Også hovedelementene i dagens skadedokumentasjon i regi av Statens naturoppsyn (SNO) vil bli videreført. Både bestandsovervåkingsprogrammet og skadedokumentasjonssystemet vil være sentrale elementer i et nytt erstatningssystem for sau og tamrein som blir tatt av rovvilt. Både når det gjelder bestandsovervåking og skadedokumentasjon er det et siktemål å øke den lokale deltagelsen. For å bidra til en kvalitetssikring av både metoder og resultater innen bestandsovervåkingen, vil departementet nedsette et eget fagråd med eksperter på internasjonalt nivå.

Regjeringen har valgt å dele landet i seks rovviltregioner som er gitt betegnelsene Vest-Norge, Sør-Norge, Øst-Norge, Midt-Norge, Nord-Norge og Finnmark.

En forvaltningsregion er en administrativ geografisk enhet med felles styring og nasjonale målsettinger for bevaring av den enkelte rovviltart. Innenfor den enkelte region kan rovviltnemnden foreta en nærmere geografisk differensiering av den enkelte rovviltbestand ut fra konfliktnivå med ulike interesser. En forvaltningsregion er derfor ikke ensbetydende med ønsket utbredelse av den enkelte rovviltart. Når det gjelder utbredelsen av ulv har regjeringen fastsatt grenser for utbredelse av denne arten innenfor én region. For gaupe, jerv og bjørn kan den regionale rovviltnemnden

Rovdyrmelding eller husdyrmelding?

Av Yngve Kvebæk

Norske politiske myndigheter ønsker helst ikke levedyktige bestander av store rovdyr. Når bestandsmålene man legger opp til for flere av disse artene nærmest er å balansere på utryddelsesstøpet, så hjelper det lite å slå folk i hodet med løfter om å ta et selvstendig ansvar. Det er på en måte konklusjonen på regjeringens nye rovviltmelding.

Rett skal være rett – det er ansatser i rovviltmeldingen som det blir spennende å følge videre. Ikke minst gjelder det tokomponentsordningen innen erstatningssystemet. Hittil har det jo vært nok for saue- og tamreineierne å rope ulv for å tiltuske seg midler fra skattebatalerne – helt ulikt andre forhold i samfunnet der dokumentasjon og behovsprøving danner strenge kriterier for støtteordninger og andre bidrag fra felleskassen. Det overgås vel kun av subsidiene på 1,6 milliarder kroner til en sauenæring der 80 % av brukene har heltids sysselsetting utenfor bruket og der 60–70 % av næringsinntekten består av overføringer fra staten.

Den nye erstatningsordningen fjerner de rause kriteriene der dokumentasjonsgraden for rovdyrdrepte husdyr har ligget på rundt fattige 5–10 %. De resterende 90–95 % tapte husdyr og tamrein er erstattet på grunnlag av skjønn. Det har imidlertid aldri forhindret verken landbrukssektoren eller media i å omtale erstattede husdyr og tamrein som tap av dyr grunnet rovvilt. Intet kan være mer misvisende. Det skal nå legges opp til erstatninger kun for konkret dokumenterte tap som skyldes rovvilt, samt at det skal utbetales erstatning for risikoen ved å ha husdyr eller tamrein i områder med rovvilt – basert på dokumentasjon av rovviltforekomst. Det ser bra ut på papiret, men vi ser slett ikke bort fra – i tråd med god tradisjon – at det blir betydelig misforhold mellom reelle bestandstall og utbetalinger på grunnlag av skrik og skråll. Men det er nå i alle fall et forsøk på å tenke i nye baner. Ikke dårlig bare det.

Når det gjelder rovviltbestander, så faller regjeringen fullstendig igjennom. Gaupebestanden, som under de siste regjeringene har blitt regelrett slaktet ned, skal ikke engang få lov til å hente seg helt inn igjen til tidligere nivå. Og det nivået var i utgangspunktet begredelig lavt. Kun omkring 400 dyr skal det være plass til i dette store landet. For jervens vedkommende vil man redusere antallet ynglinger til omkring 40 pr. år og bjørnen skal bare tilgodeses med noen få ynglinger i grensetraktene. Og sist, men ikke minst – ulven skal forvises til de sørnorske grenseområder mot Sverige. Det er interessant å legge merke

til de langsiktige målene våre myndigheter har i enkelte sammenhenger. Den første rovviltmeldingen (1992) la opp til ulveforekomster i hele Sør-Norge, den andre meldingen (1997) reduserte artens livsrom til en sone fra Agder til Hedmark, og nå skal ulven altså forvises til en remse langs grensen i Sør-Norge. Rent logisk skulle det neste bli at vi ikke skal ha helnorske ulver i det hele tatt, et syn som allerede er lansert av enkelte stortingsrepresentanter. Kun utrolige 3–4 ynglinger legges det opp til i øyeblikket, eller «noen» ynglinger som det heter – dvs. omtrent på det nivået vi har i dag. Det er en skam, det er pinlig og det er et grundig nederlag for en nasjon som i sin tid tok initiativet til Bernkonvensjonen med de føringer den la for partslandenes selvstendige ansvar for beskyttelse av flora og fauna. Dette er en internasjonal avtale som nå neppe lenger er verdt papiret det er skrevet på etter at en norsk domstol i 2001 avgjorde at Norge ikke trenger å ta vare på ulven. Dermed er fritak for ansvar fra avtalen definert av et partsland på egen hånd, og andre land trenger da selvsagt heller ikke ta noe ansvar for kontroversielle arter. Hele avtalen vel er dermed å betrakte som skrinlagt som verktøy når det gjelder internasjonalt artsvern. Et trist stykke miljøhistorie regissert og skrevet av Norge.

Foreningen Våre Rovdyr har for lengst gjort det klart at vi i denne omgang krever at den eksisterende ulvesonen opprettholdes med tillegg av områder i Nord-Hedmark, subsidiært enda større deler av landet.

Regjeringen ønsker ikke gaupe og jerv i Finnmark fylke pga. tamreinnæringen. Og selvsagt heller ikke ulv. Noen få ynglende binner i marginale områder av fylket skal dog tillates. FVR mener det er et kraftig nederlag at en driftsform som dette er så fullstendig ute av stand til en bærekraftig ressursutnyttelse. Staten Pennsylvania i USA er på størrelse med Finnmark og Troms, har 12 millioner innbyggere – og rundt 15.000 svartbjørn! Et nær rovdryffritt Finnmark er uakseptabelt.

FVRs tredje innsigelse gjelder de tidligere nevnte bestandsmålene for landet. Målene er særdeles svake og må oppjusteres. FVRs langsiktige mål er som før levedyktige bestander innenfor norske grenser, selv om vi innser at det vil ta tid for enkelte arter.

Det er ytterligere en rekke punkter i meldingen som hadde fortjent kommentarer, men vi skal la det ligge. Meldingen skal behandles i Stortinget i mai, men i praksis er den i det store og hele å betrakte som vedtatt rovviltpolitikk – inntil videre.

selv foreta en slik avgrensning av utbredelsen av den enkelte art innenfor de nasjonale mål og føringer som er gitt for regionen. Rovviltnemndens samlede vurderinger og prioriteringer skal foretas i samråd med berørte interesser i vedkommende region. De samlede prioriteringer skal nedfelles i en regional forvaltningsplan for rovvilt i hver region.

Hovedansvaret for jakt og felling av gaupe, jerv og bjørn innenfor en region legges til den regionale rovviltnemnden. Det forutsettes at forvaltningen av disse artene gjennom kvotejakt, lisensjakt og skadefelling skjer over de minimumsmål som er fastsatt for hver region, og i tråd med viltloven med forskrifter samt øvrige føringer gitt av nasjonale myndigheter. Ut fra erfaringene med ulike forsøksordninger i perioden siden forrige rovviltmelding i 1997 mener regjeringen at rovviltnemndene bør oppnevnes etter allmennpolitiske prinsipper. Dette vil sikre at nemnden får en representativ sammensetning. Det legges opp til at berørte fylkeskommuner i hver region velger ut representanter til rovviltnemndene direkte fra fylkesutvalget/fylkesutvalgene. Det vil være naturlig at det ved oppnevningen av nemnder for regionene Øst-Norge, Midt-Norge, Nord-Norge og Finnmark også blir tatt hensyn til samiske interesser gjennom at et medlem av nemnden oppnevnes i samråd med Sametinget. Det legges til grunn at Miljøverndepartementet som overordnet viltorgan forestår den endelige oppnevningen av nemndene.

Fylkesmannen vil som i dag være den utøvende myndighet i forhold til konkrete fellingsvedtak innenfor de rammer som rovviltnemnden setter. Fylkesmannen skal også administrere ordningen med kvotejakt og lisensjakt innenfor de rammer som rovviltnemnden setter. Videre vil fylkesmannen som i dag ha ansvaret for å iverksette eventuell skadefelling av kongeørn etter egen forskrift. Fylkesmannen vil fortsatt kunne delegerer sin myndighet til å iverksette betingede skadefellingstillatelser til utvalgte kommuner. Klage på vedtak fattet av en kommune behandles hos fylkesmannen. I tillegg vil en fylkesmann i hver region, utpekt av Direktoratet for naturforvaltning, være sekretariat for den regionale nemnden. Fylkesmannen vil fortsatt være erstatningsmyndighet og dessuten ha et særlig ansvar for å samordne de regionale virkemidlene innenfor landbruksforvaltningen og miljøforvaltningen rettet mot næringstilpasninger for å hindre tap og skader grunnet rovvilt. Det vil særlig bli lagt til rette for at regionale landbrukspolitiske virkemidler også skal omfatte nødvendige driftstilpasninger knyttet til den nasjonale rovviltpolitikken på linje med andre rammebetingelser som gjør det nødvendig å foreta driftstilpasninger og omlegginger i landbruket.

Direktoratet for naturforvaltning vil være klageinstans for vedtak om kvotejakt og lisensjakt og vedtak om betingede skadefellingskvoter fattet av den enkelte regionale rovviltnemnd. Direktoratet vil også være klageinstans i forhold til de vedtak fylkesmannen fatter om skadefelling og erstatninger. I tillegg vil Direktoratet ha hovedansvaret for vedtak om betinget skadefellingskvote for ulv og lisensjakt for ulv. Det forutsettes at slike vedtak gjennomføres i samråd med den respektive rovviltnemnd. Direktoratet skal også gi en vurdering og uttalelse til forslag til regionale forvaltningsplaner for rovvilt. I tillegg vil Direktoratet ha ansvaret for tildeling av midler til forebyggende tiltak til den enkelte region.

Erstatningsretten knyttet til tap av husdyr og tamrein sikrer dyreeiere en full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr eller tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. I dag utbetales erstatning med utgangspunkt i faktisk dokumenterte tap eller ut fra en skjønnsmessig vurdering gjort av fylkesmannen. For sau utgjør det dokumenterte tapet i størrelsesorden 10 % av de samlede erstatningsutbetalingene, mens tilsvarende tall for tamrein er 5 %. For bjørn og ulv er dokumentasjonsgraden vesentlig høyere enn for gaupe og jerv. Regjeringen vil videreføre den lovfestede retten for dyreeier til full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr eller tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Innenfor disse rammene ønsker regjeringen å stimulere til en bedre dyrevelferd gjennom en deling av erstatningsutbetalingen i to ulike komponenter. Den første er en videreføring av dagens fulle erstatning for tap og følgekostnader knyttet til faktisk dokumenterte tap undersøkt i felt av Statens naturoppsyn (SNO). Den andre komponenten er knyttet til en erstatning for risikoen ved å ha husdyr eller tamrein i områder med rovvilt. Denne komponenten vil bli beregnet som en gjennomsnittlig erstatning pr. husdyr eller tamrein utbetalt til den enkelte driftsenhet med utgangspunkt i dokumenterte opplysninger om forekomsten av rovvilt i et område og forventet gjennomsnittlig skade som den enkelte rovviltart vil påføre husdyr og tamrein. For at erstatningsordningen i reindriften ikke skal stimulere til et høyere reintall, vil det bli satt klare betingelser for utbetaling av slik erstatning.

Det legges ikke opp til økte totalkostnader med rovviltforvaltningen i meldingen.

Gjennom en avgrensning av området med fast etablering av ulv i Sør-Norge og gaupe og jerv i Finnmark mener regjeringen at det fremover vil være grunnlag for reduserte tap og konflikter grunnet rovvilt. Dette underbygges også av en mer målrettet og samordnet innsats for å stimulere til varige driftstilpasninger i saueholdet som kan bidra til å redusere tap og konflikter i de områdene der det skal være rovvilt i faste bestander.

– Sponheim tror også at det går an å gjete sau i utmark. Sau er ikke noe flokkdyr lenger. 100 dyr krever 50 gjetere. Hvor er fortjenesten da, fortviler Westheim...
– Hvor mange saueholdere er det igjen rundt her?
– Ingen.
Glåmdalen - 09.02.2004

Aldri har noen fortvilt så mye for så lite..

Blir det lettere å forstå dette dersom vi antar at «Einstein» er en hybrid, født i et hegn i Litauen på grensen mot Polen, kjørt med båt via Riga til Göteborg-området, derfra med bil til området mellom Årnes og Rakeie, der den ble satt ut i november 2002?
Nasjonen - 30.01.2004

Gjenganger i lespaltene terper på konspirasjonsteorien. Denne gang gjelder det hannulven som ble påkjørt og drept på en skogsbilvei i Aurskog-Høland i januar 2004. Vi følger opp med et rungende aha!

– Hedmark blir avfolket
Østlendingen - 22.12.2003

Tro det eller ei, men senterpartiordførere i Hedmark og stortingsrepresentant Ola D. Gløtvold mener faktisk at Distrikts-Norge avfolkes hvis rovviltmeldinga blir stående. Det kan etter dette neppe være tvil om at manglende lederkompetanse og virkelighetsfjernhet blant det ledende sjikt i distriktene er den reelle årsaken til avfolkingen av bygdene. Hvem orker å holde ut med slike ledere dag etter dag. Løsning: send dem til Jan Mayen (eller deromkring).

– Ikke lei ut areal til ulvetilhengere
Østlendingen - 20.03.2004

Styreleder i Glommen Skogeierforening Torstein A. Opdahl tar virkelig hardt i. Som sagt – er det noe rart folk flytter fra distriktene og vekk fra den slags lederskap? Nei. Løsning: send ham til Jan Mayen (eller deromkring).

En asteroide på vei mot jorden
Forskning.no - 29.02.2004

Sauebøndene forbereder allerede erstatningskrav.

– Hvis jeg møter en trysling som sier han liker ulv, så tror jeg ikke noe på ham.
Nasjonen - 07.02.2004

Tidligere leder i «Bygdefolk mot ulv» Håkon Heggbrønna med noen sannhetens ord om tryslinger. Løsning: Send tryslingene til Jan Mayen (deromkring).

Og slipp så den ærlige bamsen til fjells og ens ikke bondens besværing og liver han opp me sin gråbrune pels så gi ham en sau til fortæring.

Theodor Caspari (1853–1948)

Mange husker nok «Dokumentaren» på TV 2 høsten 2003 i regi av journalist Asbjørn Øyhovden (lager suppe av den minste spiker) som i sannhetens tjeneste forklarte oss alle om de skumle utsettingene av ulv over det ganske Skandinavia. Kanskje særlig erindrer man den pensjonerte hedmarks-tolleren som megetsigende la skylda på den svenske rovdryrsporeren Erik Isakson for å ha smuglet ulvunger inn i Norge på 1970-tallet en gang. Som vanlig viser det seg å være ei bikkje-historie. Programmet foranlediget for øvrig den aldri hvilende ulvemotstander på hedmarksbenken i Stortinget, Sylvia Brustad, til å kreve en gjennomgang fra Direktoratet for naturforvaltning. Brustad

vil neppe gå i seg selv etter dette – det er en gås med stor vannavprellende effekt – men hun gjør en utmerket jobb med å personifisere det nye innholdet i egenskapen sindighet.

Tilbake til Øyhovden – kan vi regne med en dokumentar om tolleres rike fantasiliv på TV2 i en ikke alt for fjern framtid? Men det går vel over styr det også...

Nok et forsøk på å få vedtatt en felles nordisk rovdyrforvaltning

Norske politikere og landbruksrepresentanter med nye innspill under Nordisk Råd-seminar i Sveriges Riksdag den 24.9.2002

Av Viggo Ree

Norske landbruksorganisasjoner med Norges Bondelag i spissen har gjennom en årrekke forsøkt å få etablert en felles nordisk rovdyrforvaltning, for på den måten å få fjernet spesielt ulv og bjørn fra norsk fauna. Bestrebelsene har foregått i flere etapper og via de mest sofistikerte strategier. Kjente fagfolk og politikere har vært engasjert for å fremme denne saken. Det siste framstøtet fant sted i løpet av 2001–02, og inkluderte et seminar i regi av Nordisk Råd i Sveriges Riksdag høsten 2002. For å kunne forstå en del av de innspill og reaksjoner som fant sted under samlingen i Stockholm den 24.9.2002 er det innledningsvis nødvendig å ta et lite tilbakeblikk på noe av det som har skjedd i forbindelse med disse anliggender de siste decenni.

Etter at Rovviltprosjektet i regi av norske miljømyndigheter ble avsluttet på begynnelsen av 1980-tallet, ble den første forvaltningsplanen for store rovviltarter utarbeidet og lagt fram. Utredningen hadde tittelen «Forslag til landsplan for forvaltning av bjørn, jerv og ulv i Norge», og ble gitt ut av Direktoratet for naturforvaltning i 1985 (Viltrapport 39). Parallelt med den offentlige forvaltningen ble det i 1986 lagt fram en alternativ forvaltningsplan for store rovdyr i vårt land – «Utredning om forvaltning av bjørn, jerv og ulv i Norge». Bak denne planleggingen sto Landbrukets Utmarkskontor – en felles plattform for Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund. Kontoret ble ledet av bondelagets Bjørnulf Kristiansen. Denne såkalte «alternative landsplanen for rovdyr» gikk klart i retning av utryddelse av ulven i Norge, samt å la bjørnen få «overleve» med en bestandstetthet på mindre enn 50 % av

den tynnest kjente levedyktige bestand i verden. Planarbeidet ble utført av utmarkskontorets konsulent Morten Kolstad (senere Morten Muus Falck) i samarbeid med forsker Ivar Mysterud.

NBCs forvaltningsidé forkastet

Den «alternative landsplanen for rovdyr» ble gjennomskuet og avvist av både viltmyndigheter og miljøorganisasjoner. På grunn av stor motstand videreførte landbruksnæringen i 1987 sitt planarbeid til en nordisk forvaltningsidé, der ansvaret for å ta vare på artene skulle fordeles innen Fennoskandia (Norge, Sverige og Finland). Utredningen «Bjørn, jerv, ulv og gaupe i Norden – en presentasjon av Norge, Sverige og Finland som felles for-

valtningsregion» ble lagt fram av Nordens Bondeorganisasjoners Centralråd (NBC) på slutten av 1988. Norge skulle ha visse forpliktelser for jerven, mens ansvaret for å bevare bjørnen i hovedsak skulle skyves over på Sverige. Et hovedpoeng var at ulven skulle plasseres i Finland. I utredningen ble det imidlertid ikke opplyst at finnene hadde reservert seg nettopp med hensyn til denne arten før de ratifiserte Bernkonvensjonen i 1986! Utvalget som la fram NBC-utredningen hadde to representanter fra hvert land. De norske aktørene var Bjørnulf Kristiansen fra Norges Bondelag og Erik Vie fra Nord-Trøndelag Bondelag. Utvalgets fagpolitiske og biologiske rådgivere var Ivar Mysterud og Morten Muus Falck (tidligere Morten Kolstad). Sistnevnte hadde dessuten fungert som

utvalgets sekretær. At initiativet til NBC-utredningen var norsk kom for øvrig ikke som noen stor overraskelse!

NBC-planleggingen ble også gjennomskuet som en utryddelsesstrategi, og hele 50 nordiske natur- og miljøvernorganisasjoner imøtegikk i februar 1989 bondenæringens og de norske «rovdyrforskernes» utredning. Dette var tidenes største fellesaksjon i Norden på miljøvernfronten, og pressekonferansen ble arrangert i Oslo. Det ble særlig pekt på at en ansvarsfordeling av artene i Norden ville torpedere grunnprinsippet i Bernkonvensjonen, som Norge tok initiativet til og senere (1986) ratifiserte. NBCs forvaltningsidé ble også avvist av norske miljømyndigheter.

Fordelingsprinsippet til Nordisk Råd

Men arkitektene bak fordelingsideen gav ikke opp. I et tredje forsøk klarte landbruksinteressene å bringe sine planer helt til Nordisk Råd, hvor det ble lagt fram et medlemsforslag om Fennoskandia som en forvaltningsregion for store rovdyr. Medlemsforslaget (datert 22.8.1989) var ført i pennen av Ragnar Kvaale i Foreningen Norden, som hadde benyttet Norsk Skogbruksforenings Morten Muus Falck (tidligere Morten Kolstad) som biologisk rådgiver. Etter en omfattende høring i de nordiske land ble saken behandlet på et møte i Reykjavik den 28.2.1990. Her ble medlemsforslaget basert på bondelagenes forvaltningsideer – etter en meget pinlig og

SV-politiker Inge Ryan fra Nord-Trøndelag var den sentrale personen bak Nordisk Råds andre behandling av forslag om felles nordisk rovviltforvaltning. Første gang skjedde under et møte i Reykjavik i 1990. Heller ikke denne gangen lyktes nordmennene i å få gjenomslag for bondelagenes gamle kongstanker. Her er Ryan fotografert like før rovdyrseminaret tok til i Riksdagen den 24.9.2002. Foto: Viggo Ree.

En del av forgrunnsfigurene under seminaret i Nordisk Råd i den svenske Riksdagen 24.9.2002 – fra venstre: avdelingschef Björn Risinger fra det svenske Naturvårdsverket, Sauli Härkönen fra Jord- og skogsbruksministeriet i Finland, seniorrådgiver Övind Holm fra det norske Miljøverndepartementet, leder i Norsk Sau- og geitalslag Odd E. Risan, møteleder Ewa Larsson (Miljöpartiet de Gröna, Sverige), stortingsrepresentant Inge Ryan (SV, Norge), Arnbjörg Sveinsdóttir (Sjálfstæðisflokkurinn – Sjálfstændighetspartiet, Island) og Nordisk Råds internasjonale sekretær Eric Hultén. Sistnevnte var referent under den historiske rovviltssamlingen i Stockholm. Fotografier: Viggo Ree.

oppsiktsvekkende opptreden fra norsk side – nedstemt med klart flertall. Stemmeavgivningen endte i 55 mot forslaget, mens 6 stemte for. Av disse 6 var 5 fra Norge, bl.a. Anne Enger Lahnstein (Sp) og Johan C. Løken (H). Sistnevnte politiker var den som under ordvekslingene stort sett hadde ordet fra norsk side.

Forslagsstillerne fra Norge var Johan Buttedahl (Sp), Svein Alsaker (KrF) og Harald Synnes (KrF), og de fikk med seg Karin Söder (c) fra Sverige og Marjatta Väänänen (K) fra Finland. Av de tre norske politikere var kun Alsaker til stede under møtet i Reykjavik, men han var pussig nok fraværende under selve avstemningen! Det var derimot ikke Söder og Väänänen. De stemte imidlertid mot sitt eget forslag

Forsøkene på å få vedtatt en felles nordisk rovdyrforvaltning - et tilbakeblikk

I tilknytning til Nordisk Råds seminar i Sveriges riksdag 24. september 2002, der mulighetene for en felles nordisk rovdyrforvaltning er temaet, kan det være på sin plass å vende blikket noe tilbake i tid. Denne saken preget nemlig nyhetssaltene en rekke ganger på 1980- og 1990-tallet. Tidligere forsøk på å få vedtatt en slik politikk - hovedsakelig etter initiativ fra norske bondeorganisasjoner - ble gjennomskuet som utryddelsesstrategier og tilbakevist av både nordiske miljømyndigheter og naturvernorganisasjoner. Saken ble dessuten behandlet i Nordisk Råd i februar 1990, og ble da avvist med 55 mot 6 stemmer. På de etterfølgende sider er et lite utvalg av dette materialet presentert. Det er viktig at de som engasjerer seg i disse spørsmål i dag har klart for seg hva som har skjedd i forbindelse med disse anliggender tidligere år.

Materialet er samlet av:

Informasjonskonsulent Viggo Ree
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195, N-2150 ARNES, Norge
Telefon: +47-63909356
E-postadresse: styret@fvv.no

ningen. Hun mente at hvis man var opptatt av samarbeid burde man nå gå sammen for å få habitatdirektivet til også å gjelde i Norge! Samerådets Per Gustav Idivuoma (Sverige) mente man måtte finne en felles plattform siden rovdirene ikke kjente til landegrensene. Christina Lindberg fra Förbundet Djurets Rätt hadde deretter et meget skarpt og velformulert innlegg. Hun gav den norske forvaltningen og behandlingen av truede rovviltarter det glatte lag, nesten så tøft at mange rykket litt i stolene. Arne Vinje fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsket også et felles forvaltningsregime, men var mest opptatt av matvaresikkerhet og beitedyrene som en del av et økologisk system. Bortfallet av beitedyrene framskyndet avfolkningen i Norden, hevdet han. Viceordförande Ann Dahlerus i Svenska Rovdjursföreningen holdt deretter et flott innlegg. Hun var ikke i mot samarbeid, men det måtte være et samarbeid som i tilstrekkelig grad sikret livskraftige bestander av alle arter i alle land. Minna Komonen fra Finska Naturskyddsföreningen mente at samarbeidet så langt ikke fungerte særlig bra, og at det var mest kaffedriking. De hadde aldri blitt invitert til noe rovdyrssamarbeid i Finland! Bygging av gjerder mot rovdyr var et nesten ukjent fenomen i hennes hjemland. Hun pekte også på den omfattende ulovlige jakten på rovdyr i Karelen – særlig på ulv og jerv. Kontrollen var minimal.

Bo Toresson fra Svenska Jägareförbundet ville gjerne ha en felles rovdyrforvaltning – primært fordi de tre landene hadde felles jakttradisjoner. Han pekte også på Bernkonvensjonen og Habitatdirektivet – sistnevnte gjeldende kun for Sverige og Finland. Sigurd Avdem fra Norges Bonde- lag sa bl.a. at vi måtte få tynnere bestander av rovdyr! Han mente man måtte åpne for jakt for alle arter i Norge for å få dyrene

Forsiden på Foreningen Våre Rovdyrs 42-siders oppsummeringsdokument som ble delt ut under rovdyrseminaret i Nordisk Råd den 24.9.2002.

mer sky. Og han påsto utrolig nok at det som i første rekke truet kulturlandskapet i Norge i dag var de store rovdirene! Dette utsagnet var så ekstremt at folk reagerte på det i salen. Men han innså at det ville bli vanskelig å få gjennomslag for en felles nordisk rovdyrforvaltning på grunn av svenskenes riksdagsbeslutning i 2001. Det var interessant å merke seg at bondelaget hadde fått med seg det! Åke Granqvist fra Stora Ensos skogar i Sverige var neste-mann ut. Han snakket om forholdet mellom skognæringen, jegerne og rovdyrpolitikken rundt elgen. WWF-Sveriges Lotta Samuelsson hadde også et bra innlegg, og nevnte bl.a. bondelagenes tidligere bestrebelser for å få gjennomslag for en felles forvaltning med fordeling av ulike arter i ulike land. Hver organisasjon fikk fem eller sju minutter til rådighet.

FVRs presentasjon og utdelingen av dokumentet

Den siste organisasjonen som fikk ordet før matpausen var FVR. Artikkelforfatteren støttet også tidligere utsagn om at Norge er helt spesielt land, og at norske miljøorganisasjoner har tatt disse realiteter inn over seg ved bl.a. å arbeide for å sikre viktige deler av det særegne kulturlandskapet. Jeg poengterte at vi på naturvernensiden i Norge hadde svelget mange kameler, men at grensen gikk ved tap av arter og naturarv. Det ble også orientert noe om antall sauer som døde pr. minutt og døgn i norsk utmark under beitesesongen, og at antall rovdyr var blitt halvert i løpet av de siste 5–6 årene. Med 30 norske bjørner og ca. 10 helnorske ulver spurte jeg hva som ville bli igjen dersom man skulle ha enda tynnere bestander! Vinjes statistikk som viste økningen i rovviltstatningene de siste tiårene ble også kommentert – samt noen ord om at småbrukarlaget ikke hadde informert om at økningen primært skyldtes at gaupeskadene kom inn i erstatnings-systemet fra begynnelsen på 1990-tallet. Mot slutten av innlegget ble det fokusert på historien i tilknytning til bestrebelene etter å få vedtatt en felles nordisk rovdyrforvaltning, og det påfallende faktum at det hele tiden var norske bondeorganisasjoner og næringsinteresser som sto bak dette. Deretter pekte jeg på den rådende historieløsheten, og det faktum at mange nye mennesker innen forvaltningen, forskningen, pressen og politiske kretser ikke har mye kunnskap om hva som skjedde i rovviltforvaltningssammenheng på 1980- og 1990-tallet. Til slutt orienterte jeg om at det i løpet av mitt siste minutt (av 5 minut-

ter) ville bli delt ut en 42 siders trykksak med kopier av dokumenter, avisoppslag, tidsskriftartikler o.l. i tilknytning til forsøkene for å få gjennomslag for det nye fordelingsprinsippet i Norden i tidligere år, bl.a. behandlingen i Nordisk Råd i 1990. Dette utdelingsarbeidet fikk jeg hjelp til av en kvinnelig sekretær. Flere av seminar deltakerne sikret seg raskt et ekstra eksemplar til en kollega o.l.

Paul Granberg beskrev Sigurd Avdems reaksjon som rullgardinet som gikk ned da jeg begynte å dele ut det historiske tilbakeblikks- og oppsummeringsdokumentet! I tillegg var ansiktsfarge og studium av gulvet påfallende. Dette var nok et slag i ansiktet for mange av de tilstedeværende. Å få brettet ut de ubehagelige realiteter og kjennsgjerninger med detaljopplysninger om alt lureriet, om de mange forsøkene på å snikinnføre en utryddelsesforvaltning, om fordelingen av artene i Fennoskandia etc. var hard kost for særlig bondeorganisasjonenes representanter på møtet. Den siste siden i dokumentet var for øvrig viet de to fjorårsreportasjene i *Trønderavisa* om Inge Ryans innspill om en felles nordisk rovviltforvaltning.

Forvaltningens innlegg

Etter den 20 minutter lange pausen fortsatte avdelingschef Björn Risinger fra Naturvårdsverket. Han gjorde en meget fin opptreden, og orienterte generelt om rovdyrforvaltningen i Sverige og om det eksisterende samarbeidet på ulike plan som allerede eksisterte mellom landene. Deretter slapp seniorrådgiver Øivind Holm fra Miljøverndepartementet til. Han hadde også et bra innlegg, og presiserte ikke minst at den gamle ideen om å fordele artene innen Norden fortsatt var en helt uaktuell politikk i hans hjemland. Norge hadde ansvar for alle arter i eget land, understreket Holm. Han kom også inn på rovviltmeldingene fra 1992 og 1997, og om den nye til neste år – og poengterte dessuten Bernkonvensjonens betydning. Departementets representant sa at Nordisk Råds ambisjoner om felles rovviltpolitikk var greit der dette var nødvendig, men minnet om nasjonalforsamlingenes vedtak i Norge og Sverige i rovviltssammenheng. Han minnet også om det pågående samarbeidet i forskningssammenheng, men at utveksling av erfaringer fortsatt var ønskelig.

Stusselig Ryan-bidrag

Inge Ryan fikk omsider ordet etter Holm. Mange hadde åpenbart forventninger til den norske politikerens bidrag, særlig på bakgrunn av hans mange tidligere initiativ i tilknytning til den nordiske rovviltforvaltningen. Ryans innlegg var imidlertid kort og bedrøvelig, og handlet i hovedsak om hva han sommeren 2002 hadde opplevd i

Abruzzo nasjonalpark i Italia, der man satser stort på forebyggende tiltak. Stort mer kom det ikke fra det holdet! Deretter ble det en del spørsmål og svar fra ulike hold – primært fra politikerne til forvalterne. Her var det mange detaljer om særlig svensk rovdyrforvaltning – aspekter som må ha virket temmelig nye for de tilstedeværende bondelagsrepresentantene fra Norge. Per Finset fra Landbruksdepartementet var for øvrig på seminaret, men han sa ikke et eneste ord! Han er som kjent mannen bak fjerning av viktig tapsstatistikk for sau på utmarksbeite og Ivar Mysteruds store støttespiller i dette departementet. Odd E. Risan fra Norsk sau- og geitlagslag hadde ordet i denne runden, og han ville bl.a. gjerne komme med noen bemerkninger til allmenhetens feilaktige oppfatninger om at hans organisasjon bare ville utrydde rovdyr. – Vi vil leve med rovdyr, sa Risan – bortsett fra ulven! Dermed piplet ansvarsoverskyvingen for denne arten fram nok en gang! Det var egentlig bra at han var såvidt klar i sin tale.

Tam seminaravslutning

Mot slutten av seminaret var det en diskusjon med enkelte av de tilstedeværende som bidragsytere. Det kom ikke noe spesielt ut av dette, kun en slags bekreftelse på at de norske bondelagene fortsatt befinner seg i sine egne, lukkede verdener. De vil ikke ha forandringer. Økoturisme var nærmest helt uinteressant for norske bønder! – Å satse på nisjeprodukter er et blindspor, sa Avdem. Dette løste ikke rovdyrproblemet! Det var det levende kulturlandskapet som var grunnlaget for turismen! – Norge er ikke Alaska. Norge er ikke villmark, vårt land er utmark som vi skal leve av, poengterte Avdem. Siri Parmann fra Norges Jeger- og Fiskerforbund ville ha mer aktiv rovdyrforvaltning (les: mer jakt). Vinje presiserte at Norge gikk mot et industrialisert orientert landbruk med svin og fjærfe i sentrum, og at dette ikke var spesielt bærekraftig fordi nisjeproduktene gjennom beitedyrene ble borte. – Man

må velge mellom industri og beiting som nå, avsluttet han – og la til at det siste var det mest miljøvennlige. Det ble altså lite snakk om felles nordisk rovviltforvaltning på slutten av seminaret. Faktisk virket det som om gnisten til de som hadde håpet på gjennomslag for bondelagsorienterte forvaltningsprinsipper hadde sloknet fullstendig i løpet av seminaret.

Helt til slutt fikk Paul Granberg ordet. Det ble en fin liten opptur! FVRs tidligere leder sa at han håpet at våre naboer nå hadde fått forståelsen for hvorfor norske bønder alltid mener at det er noe galt med norsk natur! Dessuten poengterte han at selv om noe av artsmangfoldet reduseres når husdyrene forsvinner, vil vi samtidig få tilbake de artene som forsvant da husdyrene kom! – Kulturlandskapets artsrikdom inkluderer også fremmede arter, sa Paul – og minnet avslutningsvis om at det var det norske landbruket som hadde brakt minken inn i den norske faunaen. Følgelig hadde saken to sider! Jeg la merke til at Vinje fra Småbrukarlaget grep fatt i armen til Paul rett etterpå. Han var temmelig opprørt, og Paul fortalte senere at småbrukarlagsrepresentanten nesten hadde eksplodert og påstått at sauen var en naturlig forekommende dyreart i Norge – som hadde innvandret hit på egne bein. Da kan man i beste fall snakke om villfarelse og sviaktende faktakunnskaper!

Riksdagsledamot Ewa Larsson takket avslutningsvis for frammøtet, og sa at man kunne sende mer materiale til Nordiska Rådets Eric Hultén. Han viste velvilligst Ann Dahlerus og de to FVR-representantene rundt i Riksdagshuset etterpå. Det var for øvrig han som hadde hatt referentjobben under seminaret.

Nok et nederlag for bondelagenes sannnordiske rovdyrforvaltning

Det ble som forventet svært lite presseomtale om Stockholm-seminaret de etterfølgende dagene. Til det var resultatet for

På vei til Riksdagshuset i Stockholm passerte de to FVR-representantene helt tilfeldig statsminister Göran Persson, som ble intervjuet på et gatehjørne av et TV-team. Den svenske regjeringens rovviltpolitikk framstår som et lysende eksempel på en nasjon som tar miljøet på alvor – spesielt i tilknytning til biologisk mangfold og truede rovviltarter. En nøkkelperson i dette arbeidet var tidligere miljøminister Kjell Larsson. Han ble rammet av sykdom og gikk bort den 21.12.2002 – bare 59 år gammel. Foto: Viggo Ree.

magert, spesielt for de politikerne og landbruksrepresentantene som hadde ønsket og arbeidet for realisering av den gamle norske kongstanken. I norske medier var det kun ett nyhetsoppslag å oppdrive – på nettsiden til Sámi Radio den 26.9.2002. Overskriften var «– Vanskelig å få til en sannnordisk rovdyrforvaltning». Ingressen kan stå som en passende oppsummering av seminaret: «Det blir ingen sannnordisk rovdjursforvaltning i nærmeste framtid. Till det er forskjellene i rovdjursforvaltningen mellom Norge, Sverige og Finland for store. Det kom fram under Nordisk Råds seminarium i Stockholm på tisdags».

I en orientering til deltakerne under Stockholm-seminaret datert 3.3.2003 skrev Nordisk Råd bl.a.: «Som det måske er jer bekendt besluttede Nordisk Råd på sin session i oktober 2002 (28.10.2002 i Helsingfors – anm. forf.), på baggrund af Nordisk Ministerråds meddelelse, at afskrive sin tidligere rekommandation om, at Nordisk Ministerråd skulle udarbejde et forslag til en fælles forvaltningsstrategi for at bidrage til langsigtet livskraftige rovdyrpopulationer i Norden. Rådet noterer sig ministerrådets meddelelse om, at det er mere hensigtsmæssigt at følge udviklingen i det eksisterende samarbejde mellem de finske, norske og svenske myndigheder på området». Videre står det: «Det er Miljø- og Naturresurseudvalgets vurdering, at der ikke for øjeblikket er det fornødne grundlag for en fælles forvaltningsstrategi i den nordiske rovdyrforvaltning. Samtidigt finder udvalget, at seminaret i Stockholm var vellykket, og at det i sig selv dannede et udmærket og formålstjenligst forum for alle interesserede parter i spørgsmålet om rovdyrforvaltning fra de tre berørte lande».

Selv om Nordisk Råd for andre gang har lagt planene om en felles fennoskandisk rovviltforvaltning i grus, vil nok norske landbruksorganisasjoner prøve seg med sin fordelingsidé igjen. Det hele er trolig kun et spørsmål om tid!

GRÅLABB

Ulvener er tegnet av Gjertrud Strand Sanderød som er 12 år gammel. Gjertrud var en av de heldige som fikk oppleve ulv på Foreningen Våre Rovdyrs ulvetur i februar 2004.

Gj. 9-10.R.03

Vi presenterer her en historie for barn om ulven Grålabb. Den er skrevet av styremedlem i FVR, Geir Sjøli. Geir er også barnebokforfatter med flere utgivelser bak seg på Cappelen forlag.

Av Geir Sjøli

vanlig langs bekken. Ørretene beit villig, og hun hadde nesten 20 stykker. I en trang dal setter hun seg for å rense fiskene. Plutselig får hun høre en lyd som gjør henne oppmerksom. Det høres ut som klynkingen fra en hund! Nysgjerrig går hun i retning av lyden. Da får hun se et dyr, det må være en hundevalp tror hun. Dyret har lange bein og en raggete pels. Den ene forlabben sitter fast i noe. Valpen rykker fortvilet, men sitter fast. Hun nærmer seg forsiktig men hun prater beroligende. Hun ser at valpen er svært mager og tufsete.

Da høres en dyp knurring, og to store raggete dyr kommer fram fra krattet. Tone rygger forskrekket tilbake. Hva slags hunder er dette? Plutselig forstår hun, og en iskald skrekk iler gjennom henne. Dyrene er ulver! Slike dyr har det ikke vært her i området på hundre år. Hun har lest i avisene at noen hadde sett ulvespor i fjor vinter, men det var langt herfra.

Hun går langsomt bakover og setter seg på en stein. Hun har lest at ulver ikke angriper mennesker, men hva nå? Ulvene stirrer på henne, den ene er fryktelig stor, mye større enn noen hund hun har sett. Da tasler det i krattet, og to ulvunger kommer til syne. Hun har havnet midt i en ulveflokk! Ungen som sitter fast klynker fortvilet. Tone skjønner at den må være veldig svak. Den har nok sittet fast en stund. Selv om hun er redd, vil hun prøve å løse ungen fra dette som holder den fast. Hun reiser seg og tar noen skritt framover. Den største ulven, hun tror det må være faren, bykser fram. Hun ser den fryktelig tanngården. Nå vil den drepe henne! Men ulven stopper ganske nær. Hun kan se den rett i øynene. Tone setter seg ned igjen – nærmere ulvungen denne gangen. Da reiser ulvin-

nen seg og går mot Tone. Hun er lav i kroppen og knurrer svakt mens hun snuser mot henne. Lenge sitter Tone rolig. Flere ganger er ulvemora framme og snuser. Faren har lagt seg ned ved ungen. Stadig viser den fram den fryktelige tannrekka. Tone vet at ulven lett kan drepe henne hvis den vil. Hun kan høre de andre ungene i krattet.

Det er blitt natt. Fullmånen kommer opp og kaster et blekt lys ned i dalen. Det er kaldt, og Tone fryser i den tynne joggedressen. Nå eller aldri, tenker hun, reiser seg og går forsiktig mot ungen. Straks reiser faren seg og knurrer dypt, raggete stritter. Da springer ulvinnen fram og skubber hannulven vekk. Har hun skjönt at Tone vil hjelpe? Forsiktig kjenner hun på ulvungen, som skjelver og piper. Den høyre forlabben sitter fast i ei rusten, gammel revesaks. Tone bryter opp saks, det er såvidt hun er sterk nok. Hun griper ulvungen, løfter den opp og løper mot gården. Mørke skygger følger henne.

Andpusten og utslitt snubler hun inn i huset. Foreldrene blir først forskrekket, men hjelper henne med dyret. Godt at far har vært sykepleier! Hele natten steller de med ulvungen. Den skjelver av feber og er veldig mager. Beinet er brukket, så far må lage en skinne og spjelke det. Forsiktig tømmer de litt sukkervann i ulven. Det er lenge siden den fikk mat og drikke. De voksne ulvene bar frem mat da den satt fast, men smerten gjorde at det var ikke rart den fikk i seg, og vann fikk den bare fra regnet. Heldigvis har far noe medisin mot feber og smerte som de har stående hvis noen av dyrene på gården blir syke.

Far tar inn en kasse som han legger et pledd i. Her sovner ulvungen. Den klynker og piper i søvne. Tone sitter hos den resten av natta. Av og til tømmer hun forsiktig sukkervann i kjeften på dyret. Hun sender en tanke til Gud om at Han må la ungen leve. Utpå morgenvaksten går Tone ut på trappa for å få litt frisk luft. Da stiger en lyd fra skogen. En langtrukket ul som stiger i styrke og synker igjen. Ulveflokkene er i nærheten! Elghunden Rugg bjeffer et par ganger, men går så inn i huset sitt. Den blir skremt av lyden fra de grå slektningene sine.

Hele dagen ligger ulvungen i en urolig søvn. Utpå kvelden tar de ungen forsiktig opp og undersøker den. Forundret titter den på menneskene, men er rolig og medgjørlig. Det virker som om feberen er mindre, medisinen har nok virket. Mor maler opp litt kjøtt som de mater den med, og dyret slikker i seg maten. Etterpå får den sukkervann av ei tåteflaske de bruker til kalvene. Far gir den mer medisin, og igjen sovner han i kassa på kjøkkenet.

Familien har sett at det er en liten hannulv. Selv om den er veldig ung, kanskje 2–3 måneder, har den lange bein og store poter.

Neste morgen, da Tone kommer ned på kjøkkenet sitter ulvungen oppreist i kassa. Den titter nysgjerrig på henne med blanke øyne. Bandasjen har løsnet, så Tone må forbinde på nytt. Ulven piper litt, men lar henne stelle bandasjen. Nå er ungen sulten! Den nærmest sluker kjøttbitene hun gir ham. Nå får han en skål med vann slik at han kan drikke selv.

I fem dager beholder de ulven inne. Far og Tone har snekret en stor kasse med tett tak, og kraftig netting i veggene. De skal flytte den ut på gårdsplassen så den ikke blir altfor vant med folk. Det er jo meningen at den skal slippes fri. Rugg får være inne om natten nå slik at den ikke skal skremme ulvungen med bjeffinga si.

Da natten er på det mørkeste, våkner Tone av lyder fra gårdsplassen. Hun titter ut av vinduet og kan såvidt se to mørke skygger som løper vekk. Det har snødd om natten, og det er store spor over gårdsplassen. Ulvemora og ulvefar har vært på besøk. Utenfor kassa ligger en stor hare. Foreldrene har kommet med mat til den innestengte ungen. «Det var da en fin steik», sier mor og vil gjøre i stand haren til middag. Ulvungen får også sitt.

Dagene går, og ungen blir stadig sterkere. Nesten hver natt er ulveforeldrene der, og ofte legger de igjen mat. Det kan være hare eller biter av elgkjøtt. En morgen lå en tiur ved kassa. «Jeg mener ulvene kommer til å holde oss alle med ferskt kjøtt i vinter jeg», sier far som gleder seg til tiursteika.

I flere uker har ulvungen bodd i kassa på gårdsplassen. Beinet har grodd fint, og ungen blir stadig mer urolig. Den går hvileløst rundt og rundt i kassa. Den eneste forandringen folka på gården kan se er at på den labben som var brukket, har pelsen skiftet farge fra mørk grå til en mye lysere farge.

Tone bestemmer seg for å kalle ulvungen for Grålabb.

I de siste ukene har ungen vokst kraftig, og det går med mye mat. De andre ulvene kommer ikke med mat så ofte lenger. Det er flere dager siden sist de var på besøk. Av og til knurrer den når Tone kommer med mat. De skrå, gule øynene er villdyrets, ikke hundens tamme og godmodige.

En morgen i desember åpner Tone døra i kassa. Forsiktig smyger Grålabb seg ut. Han stopper etter noen skritt, snur seg og stirrer på Tone før den løper mot skogen. Det var ingen takknemlighet i ulvens blikk.

Del 2.

Fem år er gått. Tone har reist til byen for å gå på skole, men er kommet hjem på påskeferie. Ingen har hørt noe til ulvene i dette distriktet siden Grålabb ble sluppet. Tone går lange skiturer i håp om å finne ulvespor, men kommer alltid skuffet tilbake. «Jeg håper Grålabb har klart seg», sier hun en morgen ved frokostbordet. I dag vil hun ut på en lang skitur opp i fjellet før hun må tilbake til byen og skolen. Hun pakker sekken og legger i veg.

Utpå ettermiddagen er Tone kommet langt opp i fjellet. Plutselig blir det værømslag, og det begynner å blåse sterkt. Hun bestemmer seg for å ta raskeste veien hjem og setter utfor den bratte fjellsida. Med ett hører hun en buldring oppe i lia bak seg. Et snøskred er på vei! Hun kjører på det forreste hun kan, men plutselig er skredet over henne, og hun rives med nedover fjellsida. Så blir alt mørkt og stille.

Utpå kvelden kommer seks langbeinte raggete dyr travende langs fjellsida. De løper på rekke og skifter på å løpe foran for å brøyte vei i snøen. Ulveflokkene er på flukt, og i mange dager har de løpt. Mennesker med snøscootere har vært etter dem, og to unge ulver har falt for menneskenes kuler og ligger igjen. Plutselig stopper lederulven og begynner å grave i snøen. Det har nylig gått et ras her og det lukter noe nede i snøen.. Ulvene er svært sultne, de har ikke spist på mange dager. Flere ulver kommer til og begynner å grave. Lederulven stopper et øyeblikk – selv om den kjenner lukten av det forhatte mennesket, er det likevel noe kjent, og det lukter levende. Et ansikt kommer til syne, så en overkropp. Men mennesker er ikke ulvemata. Flokken løper videre mot skogen nede i lia. Kanskje står det elger der.

Men lederulven, en stor og mørk hannulv, blir stående en liten stund ved mennesket i snøen. Forsiktig dytter den snuten inntil ansiktet før den løper etter de andre.

Utpå natta klarer været, og fullmånen stiger opp. Tone våkner i snøhaugen, og stiv og støl graver hun seg fram. Heldigvis har hun ikke brukket noe, men har veldig vondt i hodet. «Godt at ikke raset begravde meg helt», tenker hun. Skiene sitter fremdeles på, men stavene har hun mistet. Langsomt kommer hun seg opp og stavrer mot gården. Det er heldigvis ikke så langt.

I et gransnar noen kilometer lenger unna har ulveflokkene fanget en elgkalv. Endelig kan de ete seg mette, forfølgerne merker de ikke mer til. En etter en løfter dyra snuten og uler mot månen.

Lederulven har en lys grå forlabb.

Gaupe i innhegning. Foto: Viggo Ree.

Stadig høy aktivitet i fylkeslaget i Østfold

Norges bestand av gaupe i krise

Av Lennart Fløseth

Foreningen Våre Rovdyr i Østfold arrangerte onsdag 14. januar 2004 et informasjonsmøte om gaupe i kantina på Rygge rådhus. Foranledningen til dette møtet er en gryende uro blant miljøbevegelsen i dette landet om at gaupebestanden i Norge er bortimot halvert som følge av blant annet fylkesvis kvotejakt de senere årene. Totalbestanden teller i følge anerkjente forskere neppe mer enn 200–300 gauper. I Østfold og Sør-Akershus, samt i grenseområdene til Sverige ligger bestanden på anslagsvis 15–25 dyr i følge Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Foredragsholder var tryklingen John Odden som for øyeblikket har gjort hobling av seg. Han er en av landets fremste

forskere på samspillet mellom gaupe og rådyr. Vel 40 framfremte naturinteresserte fikk servert et innholdsrikt og spennende foredrag med flere filmsnutter av gauper i ulike aldre og situasjoner. Ei tøff gaupe som satte seg i respekt ved blant annet å klore en av forskernes sporingshunder over snuta, påkalte latter i salen.

Odden har siden 1995 arbeidet med blant annet radiomerking av gauper og rådyr i Hedmark, Akershus og Østfold. Et stort team har i disse årene fulgt bevegelsene til 62 gauper, hvorav 19 i Sør-Akershus og Østfold.

Gaupene viser seg å ha større leveområder når rådyrtettheten er lav, men i Østfold

og Akershus er revirene mindre, ofte bare 2/3 av revirstørrelsene i Østerdalen som kan være 600–800 km². Den høye rådyrtettheten i våre hjemtrakter er en vesentlig årsak til gaupenes lavere arealbehov.

Av 162 radiomerkede rådyr i Østfold og Akershus, er kun 13 hittil dokumentert tatt av gaupe. Videre beregninger viser at 2–10 % av rådyrene blir tatt av gaupe hvert år. Her sørpå har rødreven en større innvirkning på rådyrbestanden enn i mer marginale rådyrområder.

Å kunne konkludere med antall familieggrupper har vist seg å være både tidkrevende og svært vanskelig. Gaupene oppholder seg riktignok 90 % av tida innenfor sine revir, men kan av og til ta seg lange turer utenfor og sågar inn i andre gaupers revir. Odden har ennå til gode å se ei gaupe som utelukkende har hatt tilhold i én kommune. Skal gaupa forvaltes slik at man kan sikre en nasjonal levedyktig bestand, bør det skje på et høyere forvaltningsnivå enn det rent lokale, i følge John Odden. Han henstilte også til naturinteresserte og publikum om å melde i fra om alle observasjoner av gaupe og opplyste samtidig om at medlemmer av jegerorganisasjonene også har sagt seg villige til å være med i et prosjekt som skal kartlegge gaupebestanden nøyere.

Lagarbeid må til for å få noe utrettet. Forberedelsene er i gang før gaupe-møtet. Fra venstre Helga Riekeles, Dan Bendixen, Stein Karlsen og Anne Rising. Foto: Lennart Fløseth.

Til høyre foredragsholder John Odden i samtale med Lennart Fløseth fra FVR-Østfold. Foto: Anne Rising.

Naturverninteresserte har i flere år kritisert den fylkesvise kvotejakt på gaupe og mener at kvotene fastsettes på for spinkelt grunnlag om bestands-situasjonen. På spørsmål om gaupejakta i Østfold påvirker bestanden negativt, kunne John Odden blant annet opplyse om at uttak av revirhevdende gauper vil påvirke områdene rundt ved at yngre gauper vandrer inn og overtar helt eller delvis gamle revir. Jaktinteresserte bør dessuten ha i minne at kun 50 % av gaupene overlever fra fødsel til de er uavhengige av mora i mars/april året etter. Dessuten er det stor variasjon i ynglingen fra år til år og mellom ulike regioner. Et år kan det være bare 25 % ynglesuksess, mens et annet år kan det være 70 % ynglesuksess. Forvaltningen bør også merke seg at illegal jakt er en betydelig dødsårsak i Skandinavia, særlig i områder med høy sauetetthet.

Enkelte gauper tar betydelig mer sau enn andre. De individuelle forskjellene kan være store. Mens gjennomsnittsgaupas vinterkost består av 90 % hjortevilt og 10 % småvilt, utgjør sommermenyen i snitt 25 % sau, 45–50 % hjortevilt og resten småvilt. Overvåking av de radiomerkede gaupene har også vist at voksne hanner dreper mer sau (1 sau pr. 5 netter), mens voksne hundyr tar i snitt 1 sau pr. 16 netter. Sammenligner man sauedrap mellom generasjonene, viser det seg at unge gauper (yngre enn 2 år), tar 1 sau pr. 7 netter, mens eldre gauper tar 1 sau pr. 12 netter. Nedskyting av eldre, veletablerte gauper i et område kan med andre ord føre til utilsikket høyere tapstall for sau på utmarksbeite på grunn av raskere innvandring av ungdyr.

Helga Riekeles i FVR-Østfold takker John Oden for et vel gjennomført foredrag om gaupe i Rygge rådhus. Foto: Lennart Fløseth.

Vi møtte Ola og Kari Nordmann på stand

Av Lennart Fløseth

Foreningen Våre Rovdyr i Østfold gjennomførte to informasjonsstand i fjor i håp om å komme litt i kontakt med «grasrota» og som et salgsmotiv for våre flotte t-trøyer.

Torsdag 30. juli var vi å finne midt i Dronningensgate (Gågata) i Moss. Fra klokka 11 til 19. Dagen ble delt i tre økter og vaktene ble fordelt mellom Helga Riekeles, Svein Hall, Geir Olsen, Lennart Fløseth, Dan Bendixen og Stein Karlsen. De to første øktene, det vil si fram til klokka 17, viste seg å være de beste. Mange naturinteresserte og nysgjerrige var innom vår stand og slo av en prat, og vi fikk solgt mange t-trøyer.

Været viste seg også fra sin beste side, og mange forbigående så det kanskje som en avkobling fra solsteika å kunne stå litt hos oss i «halvskyggen». Et par skjeve øyekast med dertil tilhørende stiv maske signaliserte at ikke alle på grasrota så like blidt på vårt nærvær, men noen form for sjikanering opplevde vi ikke.

Svein Hall og Helga Riekeles på stand i gågata i Moss 30.07.2003. Foto: Lennart Fløseth.

Litt oppglødd fra vårt møte med mossingene, ønsket vi å prøve igjen. Denne gang i Borg Storsenter i Sarpsborg lørdag 15. november. En grå og regnfull dag, en typisk dag Ola og Kari valfarter til handlesentrene for å få en aldri så liten vitamininnsprøytning for å demme opp mot vinterdepresjonen. Helga, Stein, Dan og jeg hadde etter en forhåndssøknad fått anvist plass ca. 25 meter innenfor hovedinngangen. Dette kan bli bra, tenkte vi. Men etter oppturen i Moss, var dette et aldri så lite tilbakeslag. Folk strømmet til og fra, men ikke til vår stand. Folk var trolig innrettet mentalt på helt andre ting enn rovviltsspørsmål. Sutrende barn, og voksne med sine handlelister i venstre hånd og mobiltelefonen i høyre hånd, var kanskje ikke målgruppa for oss. Den nær forestående julehøytiden og hvordan tankene omkring den byttet om på folks små grå, var vel heller ikke noe pre for oss der vi sto. Vi måtte attpåtil tåle et par spydige slengbemerkinger fra to sannsynlige eldre jegere som vraltet forbi oss. Jeg vil anslå at ca. 20–25 mennesker stoppet helt eller delvis opp, slik at de fikk pratert litt med oss i løpet av de tre timene vi sto der fra klokka 12 til 15. Noen rakk også å få med seg ei brosjyre i hånda på vei til eller fra lørdagshandelen.

Hvor blir det av sauene som forsvinner på beite hvert år? Mange dør av sykdommer og ulykker, noen tas av rovdyrene og noen vandrer – langt.

Er dette rekorden?

Tekst & foto
Paul Granberg

Høsten 2002 fikk en småbruker i Jämtland, i ett av Sveriges rikeste bjørneområder, en kraftig overraskelse. Han fikk høre at elghunden holdt på med ett eller annet like utafør skigarden, og da han undersøkte saken viste det seg at hunden sto i perfekt stål med tre kvite sauer som han ikke hadde kjennskap til – en gimre med to lam. Mannen tok dyrene inn, og den største overraskelsen kom da det viste seg at de bar merker som tilhørte en norsk saueeier! Stedet sauene ble tatt inn ligger ganske mange mil fra riksgrensen, og det samme gjør stedet der den norske saueieren har sitt beiteområde. En linjal på kartet viser en avstand i luftlinje på ca. 170 kilometer fra sted til sted! Det er store både skog- og fjellstrekninger i mellom. Det kan bemerkes at området sauene kom fra ikke har utmerket seg som et spesielt rovdryrutsatt område. For ordens skyld gjør vi da også oppmerksom på at det i dette tilfellet ikke ble søkt om erstatning for rovdryrskade.

Er så dette et enkeltstående tilfelle? Slett ikke. Det finnes fra før eksempler på at norsk sau på fritt utmarksbeite har vandret over store avstander, både på langs og på tvers av riksgrensen. Slike vandringer gir grunn for refleksjoner. Når en sau ikke blir funnet i beiteområdet om høsten, må man altså regne med at dyret kan befinne seg hvor som helst innenfor en radius på minst 17 mil, hvilket representerer et areal på nærmere 10.000 kvadratkilometer! Med de store og ofte ubebodde områder vi har, ikke minst på svensk side av grensen, sier det seg selv at det blir de reneste tilfeldigheter om slike dyr kommer til rette. Om dette vitner da også de årlige funn av sau som går ute om vinteren og som i enkelte tilfeller holder seg i live like til påsketider. Det er påtagende hvor liten vekt det blir lagt på dette forhold når det gjelder de dyrevernmessige aspekter ved driftsformen i norsk sauehold. Når pressen forteller om

ID-kortet var i orden.

Familieidyll i nytt land.

gjennfunn av sau som står fast i snøen langt ut på vinteren, blir redningsaksjonen mer eller mindre fremstilt som en barmhjertighetens dåd (hvilket forsåvidt kan være berettiget). Men det som pressen «glemmer» er den manglende dåd ved en driftsform som fører til at dyrene ikke kommer til gards i rimelig tid.

Tidligere ble et hvert husdyr på utmarksbeite gjetet, slik man ser eksempler på i en rekke andre land også i dag. Der hvor det gjetes som vern mot rovdyr, er det imidlertid vanlig at det er voksne mennfolk som gjeter. Hos oss var det nesten utelukkende barn, både gutter og jenter, som besørget gjetingen. Det blir gjerne fremstilt som at gjetingen hos oss var for å verne dyra mot rovdyrangrep og dette alene. Langt i fra! Hva slags vern mot en angripende bjørn var et barn på 6–7 år? Sannheten er at i den tiden var det en masse utslåtter hvor dyra ikke fikk beite. Dessuten var de forskjellige beiteområder avgrenset av helt konkrete grenser som ikke måtte overskrides. Det finnes eksempler på at disse grensene ble håndhevet så strengt at dersom et «fremmed» dyr ble funnet i et beiteområde, ble det innbrakt og måtte løses ut med store dagpenger som erstatning for ulovlig beiting. Ja, det er faktisk eksempler

på at denne løsesummen i enkelte tilfeller ble så stor at dyrets rettmessige eier foretrakk å overdra dyret til den som hadde innbrakt det!

Selv om barn var et heller dårlig vern mot rovdyr, klarte de utmerket godt å holde øye med at dyr ikke kom over grensene, ble stående fast i myra eller ble liggende på rygg i en grop. Om de ikke selv greide å avklare situasjonen, hadde de alltid muligheten for å løpe til bake til gården etter hjelp. Det er på denne bakgrunn det går an å forstå et lovverk som sier at dersom man kan bevise å ha beitet upåttalt i et område i et visst antall år, har man **hevdet** beiterett på vedkommende område. Spørsmålet er om ikke denne loven overlevde seg selv i det gjetingen opphørte?

Etter hvert som utviklingen skred fram med mekanisering, rasjonalisering og færre brukenheter som i tillegg la seg til med kulturbeiter for storfe, ble beiteretten i utmark mindre påaktet. Det førte til mindre behov for gjeting og friere beiting. I tillegg var produktivitet og størrelse på slaktedyra det overordnede mål i avlsarbeidet for sau. Følgen var at flokkinstinktet i stor grad ble avlet bort, dyra beitet mere spredt, ble mer sårbare for rovdyrangrep og ble vanske-

ligere å ha oversikt over (finne igjen) i uoversiktlig terreng. Med andre ord var fokusen satt ensidig på lønnsomhet og produktivitet, og produksjonsmiljøet ble oversett. *Miljøet skulle tilpasses produksjonen og ikke omvendt!*

Det som også ble oversett i utviklingen var de etiske og dyrevernmessige aspekter, samt at husdyr tross alt ikke har enerett i norsk utmark. Det må være tillatt å påpeke at Landbruksdepartementet, i sin iver etter lønnsomhet og produktivitet, her har forsømt en del av sin oppgave. Når man går fra en situasjon der det enkelte dyr ble kontinuerlig overvåket, til en situasjon der over en million husdyr bare forsvinner i hver tiårsperiode, uten at man engang vet hvilken skjebne de får, så er noe blitt forsømt! Ringvirkningene av dette lider ikke bare husdyra under, men også andre interesser. Det er derfor på høy tid at departementet som overordnet og ansvarlig organ, tar «rev i seilet» og analyserer sine oppgaver på en ny og bedre måte. Når en situasjon forandrer seg så radikalt, er det ikke alltid at gammelt tankegodt er tilstrekkelig.

Lønnsomme rovdyr

En av de kommunene i landet som har arbeidet iherdigst for å bli kvitt rovdirene, Lierne, har siden 1996 mottatt 16,4 millioner kroner i omstillingsmidler fra staten. Mens staten i resten av landet har kjøpt ut melkeproducentene for å få ned melkeproduksjonen, har 9 brukere i Lierne fått tildelt ny melkekvote og dermed økt sine muligheter til å overleve som bønder i fremtiden. Samtidig har verdiskapningen på disse brukene blitt mangedoblet med den positive virkningen dette har for hele lokalsamfunnet. 12 andre saueholdere har også fått omstillingsmidler for å satse på andre næringer. Noen av dem har riktignok beholdt en del av sauene, men nå innenfor det som antagelig er rovdryrsikre gjerdet. Og imens fortsetter Lierne sin kamp med uforminskert styrke for å få redusert rovdryrbestandene ytterligere.

Felling av ulv

Miljøverndepartementet overstyrte Direktoratet for naturforvaltning avslag på søknad om fellingstillatelse på den eneste ulven som befinner seg på Sørlandet. Vedtaket ble fattet 18. mars 2004 med jaktstutt 2. april. Utfallet er ikke kjent i det *Våre Rovdyr* gikk i trykken, men sikkert er at svært mange jaktentusiaster var i gang fra dagen etter vedtaket. FVR reagerte relativt sterkt på dette vedtaket, bl.a. på bakgrunn av ulvbestandens minimale størrelse i Norge. Det er sørgelig at mennesker som lenge har gledet seg over tilstedeværelsen av denne ene ulven skal frarøves denne gleden av hensyn til en liten gruppe innen saueholdet.

Gaupekvotene ned

Gaupekvotene for 2004 ble satt ned betydelig i forhold til tidligere år. Den dramatiske nedgangen i bestanden som følge av den offentlige overbeskatningen, samt regjeringens mål om å øke bestanden igjen, medførte signaler til de regionale forvaltningsmyndigheter om tilbakeholdenhet i uttaket. FVR ga også uttrykk for dette til Miljøverndepartementet og sørget også for å påklage de to gaupeemndenes kvotevedtak der Direktoratet for naturforvaltning ga FVR delvis medhold. Kvoten for 2004 er på 50 gauper. Mest oppsiktsvekkende var nok at Fylkesmannen i Aust-Agder først ikke ga noen kvote for deretter å utlyse jakt på ett dyr i det øyeblikk man fikk melding om at en familiegruppe hadde dukket opp i det ellers temmelig gaupefrie fylket.

Ulvedrapssak henlagt

Saken om mannen som skjøt lederhunden i Julussa-flokken i Elverum kommune i oktober 2003 ble henlagt etter bevisets stilling. FVR påklaget beslutningen, men Riksadvokaten fant heller ingen grunnlag for tiltale. Vi ser imidlertid også at samme myndighet finner det nødvendig å påpeke at man ikke har tatt stilling til om hvorvidt Foreningen Våre Rovdyr er representativ for de aktuelle interesser i en sak som omhandler felling av et fredet rovdyr (!). Den der, kjære Riksadvokat, er en melding helt på kanten av den objektivitet man må forvente av høyeste påtalemyndighet!

Avgjørelsen er trolig et like godt signal til folk som føler en overhengende fare i møte med kyr, hest, elg og ikke minst hunder (f.eks. jakthunder) og hvilke virkemidler man i så fall åpenbart kan ty til for umiddelbart å fjerne denne faren. Det dør og skades

folk stadig vekk i dette landet som følge av angrep fra elg eller husdyr. Det er nok å vise til de ca 4000 årlige bittskader fra hund i Norge som nødvendiggjør behandling hos lege (11 pr. dag i snitt). På den annen side er det ingen beskrivelser av ulv som angivelig har skadet eller drept mennesker i Norge på minst to hundre år! Det er dermed ingen tvil om hva som er farligst. Så når Riksadvokaten sier at ulven representerte en aktuell og betydelig fare, og således at skytteren dermed kunne anta at avliving var påkrevet, så betyr jo dette at det er i hvert fall er fritt fram å avlive de enda farligere dyrene såfremt man selv antar at situasjonen er farlig. Det vil f.eks. være helt normalt å oppfatte en situasjon som farlig når en fremmed hund kommer løpende mot seg, særlig en større hund. Da er det greit å vite at man har Riksadvokaten i ryggen.

-red.

Statsadvokatene i H & O

PÅTEGNINGSARK
Riksadvokatembetet
Postboks 8002 Dep
0030 Oslo

Mottatt: - 4 MARS 2004
Jnr.: 2004-0024 084

R 04-276 MH/amo 02.03.04

██████████, F. 11.12.1946 – KLAGE OVER HENLEGGELSE

Sendes med vedlegg Hedmark og Oppland statsadvokatembeter.

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter henla 30. januar d.å. straffesak mot ██████████ for overtredelse av viltloven 29. mai 1981 nr. 38 § 56 jf. § 3 annet ledd. Foreningen Våre Rovdyr klaget 13. februar d.å. over henleggelsen. Klagen ble oversendt riksadvokaten ved statsadvokatens påtegning av 20. februar d.å.

Riksadvokaten bemerker:

For ordens skyld nevnes at en ikke i saken her har tatt stilling til om Foreningen Våre Rovdyr er så representativ for de aktuelle interesser at den har klagerett etter straffeprosessloven, jf. Rt. 1980 s. 569 (Alta-kjennelsen). En har uansett funnet det naturlig å realitetsbehandle saken, og overordnet påtalemyndighets omgjøringsadgang etter straffeprosessloven § 75 annet ledd er under enhver omstendighet i behold.

Spørsmålet i saken er om fellingen av ulven var rettmessig etter viltloven § 11. Kommer en til at fellingen ikke var objektivt rettmessig, må det vurderes om mistenkte har utvist forsett eller uaktsomhet, jf. viltloven § 56 siste ledd siste punktum.

Det er ikke nødvendig for påtalemyndigheten å ta stilling til om angrepet på mistenktes hund kunne gi grunnlag for å skyte ulven, jf. Hønehauckdommen i Rt. 1997 s. 1341. Slik saken fremstår, antar riksadvokaten at ulven representerte en aktuell og betydelig fare for skade på person, jf. § 11 første ledd. Under enhver omstendighet kan en ikke se at det var uaktsomt av mistenkte å anta at det var påkrevet å skyte ulven som løp mot ham og ektefellen. En er enig med statsadvokaten i at det ikke er grunnlag for tiltale.

Klagen tas ikke til følge.

Underretning bes gitt tilnærmet samtidig til anmeldte og klageren.

RIKSADVOKATEMBETET, POSTBOKS 8002 DEP, 0030 OSLO

Hans-Petter Jahre
ass. riksadvokat

Morten Holmboe
kst. førstestatsadvokat

Hva synes du om norsk rovviltforvaltning?

Som dere kanskje vet er to personer i Sør-Odal dømt for å ha lagt ut forgiftet åte til ulv. Straffen ble streng: 21 og 120 dager fengsel og til sammen over kr. 50.000,- i bøter og sakskostnader. Vi er mange som er uenige i norsk rovviltforvaltning, og som ønsker en mindre eller ingen ulvestamme. Vi ønsker derfor å vise vår støtte ved å samle inn penger slik at disse to ikke blir sittende med alle kostnadene alene.

Det er opprettet en konto som disponeres av to personer i felleskap. Vi satser på hele landet, dersom det blir igjen penger vil dette også gå til personer som kommer i konflikt med norsk rovviltforvaltning på ulike måter. Det vil bli oppnevnt 5 personer som vurderer hvordan pengene skal disponeres, det vil også bli oppnevnt 4-5 kontaktpersoner på Østlandet som vil få tilsendt oversikt over konto.

Dersom du ønsker å gi din støtte kan du innbetale et beløp til konto:

Max's minnefond
Postboks 61
2101 Skarnes

Støtter giftspredere

Oppropet som er gjengitt til venstre kom redaksjonen i hende her om dagen, og det er liten tvil om hva slags holdninger odølingene bak dette representerer. Det er for så vidt greit nok at enkelte velger å ta slike innsamlingsinitiativer. Det er jo fritt opp til slike mennesker å gi uttrykk for den forvirring som til en hver tid hersker i deres hoder. Det som imidlertid gjør denne saken spesiell er at man ønsker bidra økonomisk til **dekning av bøter** for folk som straffes for forsøk på særlig **grusomme avlivingsmetoder**. Utlegging av gift kan dessuten medføre andre konsekvenser som disse personene åpenbart ikke har noen som helst tanke for. Initiativtagerne skriver dessuten at «vi er mange» som er uenig med rovviltforvaltningen og «vi» ønsker å vise støtte på denne måten. Det er åpenbart at disse menneskene føler at de representerer bygdefolket generelt. Det taler i så fall ikke til fordel for bygdefolket at de ser seg tjent med den slags talerør. Men nå tror jo ikke FVR at det er tilfelle – et blikk på meningsmålinger i rovviltsaken gir et helt annet bilde. Men problemet er at man faktisk lar disse representere seg når det enten ties over hele linjen eller når f.eks. fremtredende kommunerepresentanter uttrykker forståelse for lignende tildragelser.

Hannulven i Mangen-paret under merkingen i 2003.
Foto: Øistein Høgseth.

Ulv påkjørt

Den 21. januar 2004 skulle det såkalte **Mangen-paret** (Mangen ligger i Aurskog-Høland kommune) radiomerkes på nytt. Ulvehannen ankom fra Glaskogen-reviret i Sverige i 2002 og slo seg sammen med en av unghunnene i den gamle Kongsvinger/Årjang-flokken. Hannulven hadde defekter i reproduksjonsorganene, men det var usikkert om dette kunne legge hindringer i veien for formering. Hunnen fikk nå en GPS-sender, mens man fjernet senderen på hannen. Etter oppvåkning kan ulvene være nokså forvirret noen timer og de følges derfor en god stund. Så også denne gangen. Snart hadde nyheten spredt seg – også i antatt ulvemotstanderkretser. Da hannen vandret langs en skogsbilvei, kom det en bil kjørende som etter øyenvitner å dømme ignorerte signalisering fra mannskap som overvåket ulvens frammarsj uten at den var i syne. Kort etter ble ulven **funnet påkjørt** og den ble senere avlivet pga. skadene. En person meldte seg senere til politiet etter at det trolig var et spørsmål om kort tid før politiet hadde ringet ham inn. Vedkommende nektet imidlertid for at det dreide seg om en bevisst påkjørsel. En uke senere ble **personen siktet** for grov uaktsomhet. Men med Riksadvokatens avgjørelse i saken om ulvedrapet i Julussdalen (se motsæende side) i friskt minne, så skal det vel holde hardt om påtalemakten står løpet ut.

s 2004 www.nationen.no

Ulvejakt startet i Hedmark

Av: Lars Kristian Steen

Fylkesmannen i Hedmark har åpnet for ulvejakt nord i fylket etter at en ulv har drept flere tamrein og markert revir i Elg reinbeitedistrikt i Engerdal. Jakta ble i første runde stoppet. Direktoratet for Naturforvaltning.

Olav Høiås hos fylkesmannens miljøvernavdeling i Hedmark opplyser til Nationen at fylkesmannen gav fellingstillatelse på ulven allerede før helga, etter at den en tid har herjet i tamreinflokkene

Faksimile fra Nationens nettutgave 26.11.2003.

Ikke felling av Engerdalsulv

Fylkesmannen i Hedmark ga 24. november 2003 **fellingstillatelse på en ulv** i Engerdal kommune. Fylkesmannen ønsket å forhindre etablering av ulv i dette området og unngå skader på rein. Foreningen Våre Rovdyr **påklaget avgjørelsen**, bl.a. pga. at individets gensammensetning ikke var kjent, at skadeomfanget var ubetydelig og at bestandssituasjonen for ulv var betenkelig. Direktoratet for naturforvaltning ga **FVR medhold** med følgende begrunnelse:

«Direktoratet viser til det som er nevnt overfor og tar etter en samlet vurdering klagen fra foreningen Våre Rovdyr til følge. Direktoratet vurderer ikke situasjonen i området for å gi grunnlag for felling av ulv i henhold til viltlovens § 12, jf. forvaltningsforskriften § 3 jf. § 2. Direktoratet legger til grunn at den skade som er dokumentert voldt av ulv på tamrein ikke er tilstrekkelig til å kunne utløse felling av ulv, sett i forhold til bestandssituasjonen og den registrerte avgang. Likeledes at det forebyggende tiltaket som ble gjennomført virket etter hensikten.»

Ulv **reddet seg i sikkerhet** i Sverige kort etter at fellingstillatelsen ble gitt og unngikk dermed risikoen for å bli skutt før DNAs avgjørelse ble fattet.

Foto: Øistein Høgseth

FVR svarer:

Skiller dyrevern og naturvern

Foreningen Våre Rovdyrs fundament for sitt arbeid er at rovviltet skal bevares i levedyktige bestander i Norge. Dette innebærer fokus på eksisterende forvaltning av artene og hvilke mål norske myndigheter nedfeller med tanke på sikring av bestandene på lang sikt. Vi konsentrerer dermed krefter og energi på de saker som berører de formål som organisasjonen har som retningsnorer. Siden FVR ikke er en dyrevernorganisasjon, og ikke sitter inne med kompetanse på dette feltet, vil det i regelen være lite aktuelt å ta tak i slike saker – enten det dreier seg om pelsdyroppdrett, dyrehager eller annen individbehandling. Unntak i så måte gjelder i den grad slike tilfeller kan tenkes å influere negativt i et

bestandsperspektiv, altså fortsatt i tråd med våre formål.

FVR støtter forskning på rovvilt. Grundige vitenskapelige undersøkelser gir viktige data som skaper grunnlag for best mulig forvaltning av artene. Herunder gir radiotelemetri maksimal informasjon innen visse aspekter ved ulvers og andre rovviltarters levevis. Vi er av den oppfatning at ordinært akseptert forskningsmetodikk må godtas for å bygge opp nødvendige kunnskaper. FVR har ingen problemer med å forstå mange av de etiske problemstillinger som reises i forbindelse med merkingsaktiviteten på ulv. I februar 2004 gjorde vi en henvendelse til naturforvaltningsmyndighetene der vi diskuterer disse sidene og henviser bl.a. til at dyrevernet er et fullt legitimt anliggende i sakens anledning. Vårt viktigste moment, og som berører oss direkte, var imidlertid uro over at merkingen av enkelte ulver i henhold til presseoppslag kan se ut til å ha hatt andre hovedformål enn de rent vitenskapelige, f.eks. når det gjelder ulvetelefonen, hvilket vil være uakseptabelt – som hovedformål. Derfor er vi opptatt av om myndighetene har lagt føringer for ulveprosjektet som tilsier at andre hensyn i enkelte tilfeller har overtatt som hovedmål for radiomerkingen. Vi ønsker ikke tilstander der det reises krav om radiomerking *utelukkende* for å ha kontroll på ulveindivider i samband med husdyr, eller i forbindelse med oppbygging av opplevelsessentra og relativt sikker tilgang til dyrene.

Vi vil anta at bruk av en beskjedne strømstyrke på neddopede dyr ikke vil være problematisk, uten at vi har noen bakgrunn for å vite noe eksakt om dette. Våre opplysninger tilsier imidlertid at strømstyrken tilsvarende det som benyttes utstrakt i samband med uttrekk av sæd på dyr i landbruket, dyreklinikker, dyrehager eller ville dyr verden over.

I forhold til erkjente lidelser som at 100.000 sauer dør på utmarksbeite hver år pga. sykdom og ulykker, og de hundretusener av skadeskutte dyr som jakten i Norge medfører, synes eventuelle negative sider ved telemetristudier uansett å være betydelig overdramatisert.

Neddoping av dyr gjøres rutinemessig i

landbruk og dyrestudier. Etter hva vi kjenner til har man kontroll med ulvene under oppvåkingsfasen og videre i tid i henhold til retningslinjene fra veterinærfaglig hold.

Stressing av ulvene med tanke på helikopterbruk og gjentatte merkinger av samme dyr kan nok anses som dyrevernsmessig problematisk, vil vi tro. I den grad dette kan tenkes å påvirke bestanden i form av økt risiko eller redusert produktivitet, vil det berøre FVRs formål og vi har da også formidlet dette til myndighetene. Dette tok vi for øvrig også opp for en tid tilbake i forbindelse med innoperering av radiosendere i bukhulen på jerv – en særdeles omstridt metode som også har både dyrevernssider og betenkeligheter med tanke på mulige biologiske konsekvenser i delbestander.

Når såpass mange ulveflokker og -par er gjenstand for dagens utstrakte kontroll, kan det være god grunn til å vurdere eventuell bestandstilknyttet risiko. Men det har selvsagt også sider ved seg som involverer dyrenes egenverdi og folks oppfatning av uberørt natur.

Vi har for øvrig ingen holdepunkter for å mene at menneskene som deltar i dette prosjektet har noen annen form for integritet på dette feltet enn andre. Men det er likevel helt på sin plass at forskningspro-

sjekter på alle områder som involverer dyr er gjenstand for offentlig debatt og innsyn slik at etiske grenseterskler opprettholdes på et sunt nivå.

Vi følger selvsagt nøye med på bruken av ulvetelefonene, og i det øyeblikk det oppstår mistanke om at denne tjenesten misbrukes etter overgangen fra VHF-sendere til mer moderne teknikk, så vil vi reagere raskt. På samme måte som vi gjorde i forbindelse med VHF-senderne og den risikoen de åpenbart utgjorde med tanke på kriminelle elementer.

Det er dessuten rimelig å forvente at studier av denne type er tidsbegrenset og at de opphører når man har tilstrekkelig med grunnlagsmateriale til å forvalte ulven i både et bestands- og samfunnsperspektiv. Eventuelt at man da i det minste begrenser forskningen til et lite utvalg av bestanden.

FVR vil fortsatt i stor grad og innenfor visse rammer støtte opp om forskning på rovvilt og radiotelemetri. Og vi vil neppe prioritere dyrevernens framfor våre eksisterende formål – det er oppgaver andre organisasjoner er langt bedre rustet til å arbeide med og som vi har full respekt for.

Arne Flor
Leder FVR

Radiotelemetri på rovdyr uakseptabelt

Foreningen Våre Rovdyr må så snart det er mulig nedfelle i sin formålsparagraf at radiotelemetri på rovdyr ikke kan aksepteres.

Hovedbegrunnelsen er selvsagt dyreetiske:

Rovdyr har krav på å leve et naturlig liv uten elektronisk overvåking og den aktivitet dette fører med seg. Forfølgelse og merking av ville dyr er dyreplageri. I den forbindelse kan nevnes følgende relatert til ulvemerking:

- Selve merkingsprosessen med helikopter eller scooterforfølgelse vil være et alvorlig livstraume for dyret.
- Selve bedøvelsen kan få alvorlige følger. Skandulv-prosjektet har hittil medført 3 ulvetap i forbindelse med merkingsprosessen (mars 2004)
- Bæring av halsbånd med sender og øremerker kan gi infeksjoner, frostskader, ulykker med alvorlig utgang m.m.
- Radiotelemetri gir muligheter for illegal peiling og dermed muligheter

for ulvedrap. Også nye sendertyper kan trolig peiles. 19 radiomerkede ulver er dokumentert døde – flere av dem er trolig drept etter illegal peiling. I øyeblikket (mars 2004) savner Skandulv 17 ulver med radiosendere. Ettersom de fleste signalene fra disse er tapt spontant, dreier det seg trolig hovedsakelig om ulvedrap.

- Radiotelemetri gir redusert opplevelsesverdi for natur- og rovdyrinteresserte.
- Radiotelemetri er svært dyrt og ressurskrevende, midler som for eksempel kunne vært brukt til forbedret pass/gjerding av bufe.
- Det trengs ikke mer forskning for å kunne forvalte en mikropopulasjon av ulv.

Aksjonsgruppa mot radiomerking av ulv ble dannet 2002 og har allerede fått stor oppslutning. Gruppa har nylig fremmet en rekke krav overfor Direktoratet for naturforvaltning der de viktigste er:

- Radiotelemetri på rovdyr skal på sikt avvikles. I en overgangsperiode kan det aksepteres at 2 ulveflokkers alfadyr ra-

diomerkes. Forfølgelse og merking skal skje uten motoriserte hjelpemidler.

- Ingen dyr skal merkes mer enn en gang i sitt liv.
- Sendere skal sitte på nedbrytbare halsbånd som faller av etter maks. 2 år.

Radiotelemetriprosjektet i regi av Skandulv har andre målsettinger enn bare ulveforskning. Et viktig motiv for radiomerking er å overvåke ulvene slik at jakthunder kan slippes trygt (såkalt ulvetelefon). Det må ikke komme dit at jakthunders ve og vel er viktigere enn de ville dyras helse- og levesett. Det har alltid vært en kalkuleret risiko for hund og jeger å drive jakt, og slik må det også være i framtida.

Det er viktig at Foreningen Våre Rovdyr holder en svært høy standard i dyreetiske spørsmål. Et klart standpunkt mot radiotelemetri på rovdyr er et opplagt krav til foreningen.

Aksjonsgruppa mot radiomerking av ulv v/ leder Bård E. Andersen

Skandulv:

Radiotelemetri det viktigste verktøyet

Bård Andersens inlägg ger uttrykk för en romantiserad uppfattning av naturen och rovdjuren. Det är i vårt moderna samhälle omöjligt att hysa stora rovdjur, särskilt varg, utan mycket goda kunskaper om dem. Det vore något helt annat om vi hade stora vildmarksområden där rovdjuren kunde leva åtskilda från människan. Nu måste vi lära oss att leva tillsammans med dessa djur, och det kräver inte minst att en mängd fördomar och myter om dem korrigeras genom faktisk kunskap. Detta kräver forskning, och telemetrin är idag det utan jämförelse viktigaste verktyget inom viltforskningen. De olägenheter som detta innebär för djuren måste vägas mot samhällsnyttan med forskningen, vilket

har gjorts av en djuretisk nämnd i både Norge och Sverige.

Vad gäller risken för illegal jakt med hjälp av sändare, så är den risken numera undanröjd med hjälp av ny teknik.

Bård Andersen klagar också över att radiomärkning reducerar hans upplevelsevärde av djuren, samtidigt som han visar ett totalt förakt för andra människors upplevda problem i samband med rovdjur. En sådan egocentrisk hållning inger inte respekt för hans ståndpunkter.

För SKANDULV
Olof Liberg

Årsmøtet 2004

Foreningen Våre Rovdyrs årsmøte arrangeres i år på

Ljøratunet i Trysil

5–6. juni

Innlosjering: hver hytte med 2 leiligheter á 4 personer

Lørdag 5. juni fra kl 16.00:

Årsmøte

Felles middag

Foredrag

Søndag 6. juni:

Frokost (+lunsjpakke)

Ekskursjon

Pris overnatting og all bespisning: kr 300 pr. pers.

Kun middag lørdag kveld: kr 150 pr. pers.

NB! Påmelding til FVR på tlf. 22232389 eller e-post yk@fvr.no innen 10. mai

FVRs nye t-skjorter

Svarte T-skjorter i bomull med motiver av Viggo Ree. Den ene med gaupeunge og tekst «Ikke skyt moren min!». Den andre med ulv og teksten «Ulven - en naturlig del av norsk fauna».

Gaupe:
Str. S og M

Ulv:
Str. M, L og XL

Pris kr 120 pr.
stk. + porto

Romslige størrelser

Bestilles fra Helga Riekeles (FVR i Østfold) via følgende alternativer:

E-post: helgarie@c2i.net

Post: Helga Riekeles, Saltboveien 33, 1560 Larkollen

Tlf.: 69263709 (evt. les inn bestilling på hennes automatiske

telefonsvarer). Du mottar så varen sammen med giroblankett.

Foreningen Våre Rovdyr

Ledelse

Leder

Arne Flor, Bergstien 18, 4842 Arendal
p 37 03 16 95, a 37 01 50 35, mob 48 11 12 35

Sekretær

Randi Haakenaasen, Welhavens gt. 6, 0166 Oslo
p 22 20 56 74

Kasserer

Stig Anderson, Lokesvei 18, 4846 Arendal
p 37 02 36 22, a 37 05 71 95

Øvrige styremedlemmer

Johnny Eriksen, Major Forbusgt. 10, 1776 Halden
p 69 18 71 10, a 69 30 33 30, mob 92 89 69 51

Geir Sjøli, Sjøli, 2164 Skogbygda
p 63 90 85 35, mob 41 41 37 12

Birger Westergren, Sømkleiva 11, 4637 Kristiansand,
p 38 04 69 87

Vararepresentanter

Tormod Vaaland Burkey, Stensg. 36 B, 0358 Oslo
mob 90 53 95 83

Erling Mømb, Østagerenda, 2485 Rendalen
p 62 46 82 12, mob 41 61 71 10

Helga Riekeles, Saltboveien 33, 1560 Larkollen
p 69 26 37 09, mob 99 60 72 09

Christin Valsjø, Peer Gyntsv. 12 B, 2619 Lillehammer
p 61 26 47 72, mob 90 53 95 83

Daglig leder og redaktør

Yngve Kvebæk, Maridalsveien 225 C, 0467 Oslo
p 22 95 08 66, mob 91 54 41 91

Medietalsmann

Morten Bilet, Måltrostveien 33 A, 1430 Ås
p 64 94 31 14, a 22 90 20 00, mob 93 04 71 78

Informasjonskonsulent

Viggo Ree, Pamperudbakken, 3530 Røyse
p 32 15 77 15, mob 98 64 57 75, faks 32 15 78 22

Regionleder Midt-Norge

Johan Storm Nielsen, 7760 Snåsa
p 74 15 12 77

Regionleder Sørlandet

Arne Flor, Bergstien 18, 4842 Arendal
p 37 03 16 95, a 37 01 50 35, mob 48 11 12 35

**FVRs nye
telefonnummer:**

22232389

Ulvefondet

Konto 2800 10 08317

Foreningens formål

- * arbeide for at alle norske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander
- * arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse
- * spre faktaunderlag og saklig informasjon til massemediene og allmennheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdynenes rolle i naturen og deres behov for egnete biotoper
- * støtte forskning på våre rovpattedyr og rovfugler
- * arbeide for at det ved jakt på de aktuelle artene skal tas hensyn til:
 - artenes reproduksjonstid
 - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
 - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- * samarbeide med lokale, regionale og nasjonale myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner for å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyr.

2003

Seniormedlem	min. kr 200
Seniormedlem + familiemedlem(mer)	min. kr 250
Juniormedlem (under 18 år)	min. kr 75
Bedriftsmedlem	min. kr 1000

Medlemskap inkluderer 4 hefter/år av tidsskriftet
Våre Rovdyr

Kun abonnement *Våre Rovdyr* kr 200

Konto: 2800 11 12149

Foreningen Våre Rovdyr

Postboks 195
2151 Årnes

E-post: fvr@fvr.no

Tlf.: 22 23 23 89

Web: www.fvr.no

Returadresse:
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 195
N-2151 Årnes

